

POSTARINA PLACENA U GOTOVOM

HRVATSKI PLANINAR

God. XXXVI.

Siječanj 1940.

Broj 1.

Izdaje Hrvatsko planinarsko društvo, Zagreb

POPRAVKE SKIJA

Obavlja
stručno u
vlastitoj
industriji

M. DRUCKER, ZAGREB - Ilica 39

Najveće poduzeće športske struke u državi.

HRVATSKI PLANINAR

GLASILO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA — ZEITSCHRIFT DES
KROATISCHEN ALPENVEREINS — REVUE DU CLUB ALPIN CROATE —
JOURNAL OF THE CROATIAN ALPINE CLUB

IZDAVAČ I UPRAVA — HERAUSGEBER UND VERWALTUNG — EDITEUR ET
ADMINISTRATION — PUBLISHER AND ADMINISTRATION: HRVATSKO PLA-
NINARSKO DRUŠTVO, ZAGREB, VARŠAVSKA 2a, TEL. 65-01

UREDNIK — SCHRIFTLEITER — REDACTEUR — EDITOR: IVAN RENGJEV,
ZAGREB, KRIŽANIČEVA UL. 4a.

God. XXXVI.

Siječanj 1940.

Br. 1.

DRUŠTVENE VIJESTI

† VIKTOR BOROVEČKI

Dne 23. prosinca prošle godine pokopan je uz veliko sudjelovanje građanstva i planinara naš začasni član i član Središnje uprave H. P. D.-a g. Viktor Borovečki.

Na pogrebu bili su zastupani osim članova H. P. D. Podružnice »Gvozd« u Sisku, čiji je on bio predsjednik, također u većem broju i članovi H. P. D. Podružnice »Zrin« u Petrinji.

S pokojnikom se oprostio u ime H. P. D. Središnjice, kao i H. P. D. Matice naš član g. Malivuk, ovim govorom, u kojem je istakao zasluge pokojnog začasnog člana g. Borovečkog za hrvatsko planinarstvo:

»Ispred H. P. D.-a, čiji si bio član uprave kao i u ime Matice H. P. D.-a došao sam, da se s Tobom oprostim, Gubitkom Tvojim nesamo da je nanesena bol Tvojoj dragoj porodici nego također i H. P. D.-u, jer nam je iz naše sredine otišao jedan vrli planinar — veteran hrvatskog planinarnstva.

narstva, H. P. D. znalo je cijeniti Tvoj rad i dalo Ti je najveće priznanje izabравši Te svojim začasnim članom, jer si od svoje rane mladosti pa do posljednjeg svog časa agilno sudjelovao u planinarskom radu. Zato neka Ti bude laka ova hrvatska zemlja, koju si toliko volio.« —

Na život i rad zaslužnog pokojnika osvrnut ćemo se još u slijedećem broju »Hrv. planinara«.

ČLANOVIMA HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA!

Da upoznamo i one članove, koji nisu preplatnici »Hrvatskog planinara«, sa sadržajem lista i da ih pridobijemo za pretplatu, šaljemo im prvi ovogodišnji broj na ogled. Tom prilikom ih molimo, da list pročitaju i da se iza toga odluče na pretplatu, čime će nas znatno pomoći u našem planinarskom radu i nastojanju.

Pretplatite se u što većem broju!

Ni jedan pravi i oduševljeni planinar ne bi smio biti bez svoga lista!

POKUĆTVO »KRULJAC«

POZIV NA GODIŠNJU SKUPŠTINU.

U smislu društvenih pravila po čl. XIII., sazivam 66. redovitu godišnju skupštunu Hrvatskog planinarskog društva, Matice u Zagrebu za dan 2. ožujka 1940. u 8 sati navečer sa slijedećim dnevnim redom:

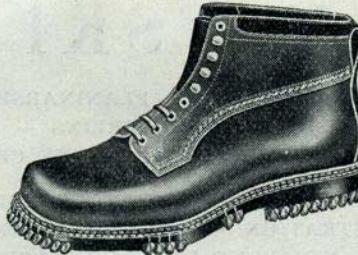
1. Pozdrav predsjednika;
2. Izbor dvojice ovjerovitelja zapisnika ka i dvojice skrutatora;
3. Izvještaj tajnika;
4. Izvještaj blagajnika;
5. Izvještaj nadzornog odbora i podjeljenje razrješnice;
6. Prijedlozi članova;
7. Izbor izaslanika i zamjenika za glavnu skupštinu društva;
8. Eventualije.

U slučaju da u određeno doba nije prisutan dovoljan broj članova, održat će se skupština s istim dnevnim redom i na istome mjestu pola sata kasnije, bez obzira na broj prisutnih članova.

U Zagrebu, dne 1. siječnja 1940.

Predsjednik: Dr. J. Torbar.

»Nikolinjsko veče« Matice H. P. D-a. Dne 5. prosinca 1939. god. održana je veoma uspjela priredba »Nikolinjsko veče« u posebnoj prostoriji gostione Zebić, Vlaška ul. Organizaciju oko same priredbe vodio je posebno izabrani »zabavni odbor«, koji je bio sastavljen od po dva člana iz svakog odsjeka, što je bilo zaključeno na jednome od sastanaka delegata sviju odsjeka Matice. Priredba je bila zakazana za 8 sati, pa se je prostorija brzo ispunila članovima i po njima uvedenim gostima. Glazba »Melody jazzza« svirala je neumorno za ples, te se je odmah na početku razvila prava planinarska veselica i ugodno raspoloženje, što se je moglo vidjeti po veselim i nasmijanim licima veselih planinara. Svakako, da je najvažniji dio te večeri bio dolazak Sv. Nikole i njegovog stalnog pratjoca, crnoga Krampusa, koji je nosio veliki koš pun raznih darova. Sv. Nikola je dostojanstveno išao pred Krampusom noseći u jednoj ruci

Najveći izbor planinarskih, športskih i ostalih cipela vodi trgovina
MACAN-cipela

FRKOVIĆ I DRUG

Zagreb, Ilica 24 — telefon 55-14

»knjigu grijeha«, a u drugoj biskupsku palicu. Tada je Sv. Nikola pročitao »grijeha« nekih članica i članova, nakon čega su podijeljeni darovi, kod čega je bilo, kod nekih, mnogo smijeha. Svi prisutni bilo su veoma raspoloženi, pa se je plesalo i pjevalo, a zapaženo je naročito pjevanje naše omladine, koja je odjavila najprije pjesmu »Hrvatski pjevački pozdrav« a nakon toga, prvi put, novu »Himnu Hrvatskog planinarskog društva«, koju je društvu posvetio skladatelj: prof. Rudo Taclik a riječi za istu napisao: Dr. Gjuro Janeković. Omladinu su nagradili prisutni burnim aplauzom, a u ime društva pohvalio je našu omladinu podpredsjednik Središnjice g. Dr. Fran Šuklje, te je ujedno zahvalio »zabav. odboru« na ovačko lijepoj i uspješnoj priredbi, kao i svima prisutnima, koji su došli u lijepom broju. Zabava je potrajala sve do ponoći, kada su se prisutni počeli razilaziti svojim kućama.

S. P.

PRETPLATITE SE NA
»HRVATSKI PLANINAR«!

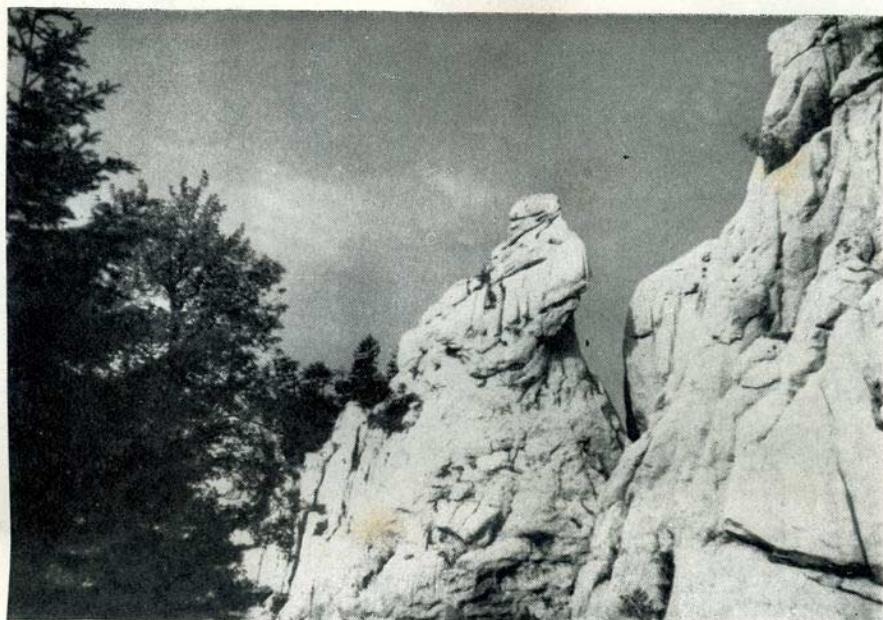

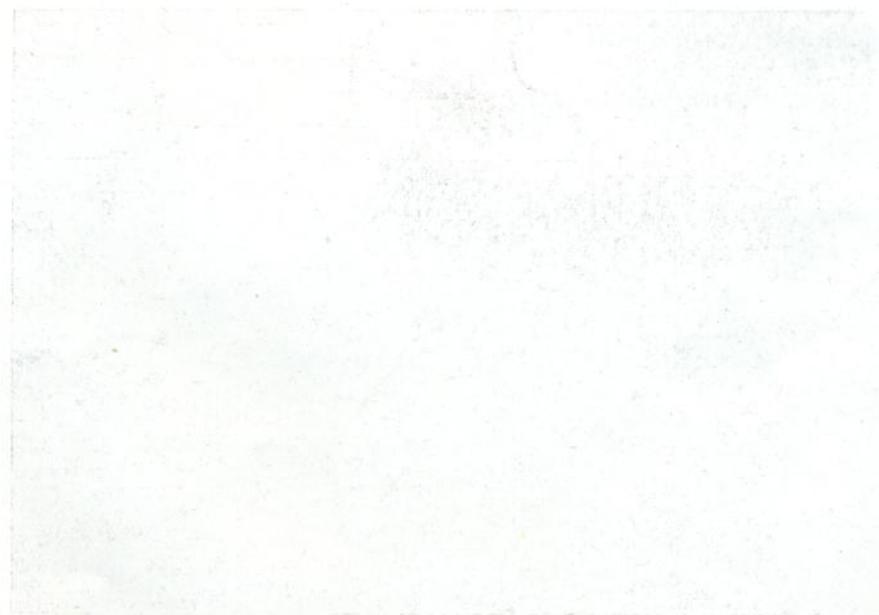
Foto V. Marion

BIJELE STIJENE: FIGURA STARCA

Foto V. Marion

BIJELE STIJENE (DETALJ)

Poziv na suradnju

Hrvatsko planinarsko društvo časno je i dostoјno vršilo svoju misiju i zadaću u ovo 65 godina, otkako djeluje i postoji. Upoznavanje i proučavanje svih krajeva, u kojima žive Hrvati, bilo je a jošte je i danas glavni zadatak svakog hrvatskog planinara. U brojnim svojim publikacijama a naročito u »Hrvatskom planinaru«, koji sada ulazi u 36. godinu postojanja, iznijelo je i publiciralo HPD golemi broj članaka i radova, kojima su opisani najrazličitiji naši krajevi, visoke planine, brda i doline, krajevi ravne Slavonije i krševite Dalmacije, vrletne planine šumovite Bosne i pitomi bregovi plodne Hrvatske. A svi se ti članci i radovi uz stručno i solidno iznošenje značajnih osobujnosti pojedinih naših krajeva i planina odlikuju i žarkom vatrom i ljubavlju za sve ljepote naše drage Domovine. Rad je to dviju naših generacija. Dviju generacija ali jednog te istog hrvatskog srca!

Moglo bi se kazati, da su do danas u publikacijama HPDa u glavnom opisane i prikazane sve hrvatske planine sa svojim najbitnijim karakteristikama. Zato se u posljednje vrijeme često događa, da naši planinari opisuju ponovno i već po neki put jednu te istu hrvatsku planinu, a da ne iznose ništa novo, ni dosada nepoznato. Do toga dolazi naročito zato, što naši planinari — navedeni možda i tradicionalnim postupkom naše planinarske literature — pri opisivanju planina najviše se zanimaju samo karakterističnim pojavama planinske formacije, teškoćom ili lakoćom uspona, naročito lijepim vidicima i pogledima i sličnim. Ali tu treba da dođe do svjesnog preokreta.

Svjedoci smo, a i sudionici savremenog, snažnog narodnog pokreta, koji je na političkom polju postigao već velike uspjehe — stvorena je banovina Hrvatska, — a i na svim poljima narodnog života opažamo, kako taj snažni narodni pokret energično istupa, otvara nove poglede i spremi novu organizaciju čitavog hrvatskog nacionalnog života. Ljubav prema rodnoj gradi, a u vezi s njom zanimanje i briga za onog našeg čovjeka, našeg seljaka, koji na toj gradi u najtjesnijem životnom odnosu živi, koji je voli i čuva danas, kao što ju je volio i čuva kroz vijekove, koji je obrađuje i znojem svojim zalijeva — ta je ljubav postala centralna točka, žarište čitavog tog pokreta, koji storiše Oci Domovine braća Radići. Hrvatski planinari kao eminentna hrvatska društvena ustanova odlikovali su se uvijek, i nekada i sada, žarkom ljubavlju za hrvatsku zemlju. Ta je ljubav i bila

onaj povod i poticaj, koji su ih vukli, da se penju po planinama i zalaze i u najudaljeniji i najzabačeniji kutić Domovine, samo iz želje, da je što bolje i temeljitije upoznaju. Hrvatski su planinari i prije s ljubavlju promatrali i život naroda specijalno u planinskim krajevima. A baš na taj momenat bi trebalo, da se osobito danas svrati što veća pozornost. Planina je sa svojim tipičnim karakteristikama uvijek lijepa i interesantna. Ali naše najljepše i najviše planine nisu puste i mrtve. I na njima se ori pjesma i odjekuje poklič našeg seljačkog naroda, naših planinskih pastira i pastirica. Život je to sobit, vezan za visoku planinu, izložen svim mogućim tegobama i patnjama, ali i časovima tihe sreće i skromne radosti. Sve je to poznato našim planinarima, ali u njihovim člancima i radovima dosta rijetko nalazimo spomena toga života, a na njihovim uspјelim slikama gledamo obično sure i mrtve planinske masive, dolove i pašnjake, ali ne vidimo i onoga, koji tu planinu svojom pjesmom i klicanjem i oživljuje, ne vidimo i našeg gorštaka, našeg pastira i pastiricu. I o njima treba da se progovori.

Uredništvo »Hrvatskog planinara« obraća se svim svojim dosadašnjim vrijednim suradnicima, a i svim našim planinarima i planinarkama, s molbom, da mu i nadalje ostanu vjerni pomagaci u iznošenju i opisivanju svih važnih i karakterističnih osobina naših gora i planina, ali da u svome radu — i kao planinari i kao pisci — uz stručno i vjerno opisivanje samih planina uopće, i detalja planinskih napose, s naročitom pažnjom i ljubavlju prate, promatraju i proučavaju, a u pismenim radovima svojim i u fotografskim snimkama svraćaju svoju pozornost i na život našeg naroda u tim planinama. Time ćemo u našu planinarsku literaturu unijeti nov momenat, gradivo vrlo zanimljivo, opise nekada mrkih planinskih pejsaža oživjet ćemo toplim i živim detaljima iz života naših planinštaka, a odgovorit ćemo takvim svojim radom i velikom nacionalnom programu, koji nam danas svima stavlja u dužnost naš opći narodni pokret.

Nezgode kod skijanja i prva pomoć

Dr. Haramustek (Zagreb)

Mnogobrojni skijaši već željno i nestrpljivo očekuju, da se naše planine i bregovi zaodjenu sniježnim plaštem, pa da se onda razidu na sve strane uživajući u ljepotama krasne zimske prirode. Skijanje se posljednjih godina neobično raširilo, tako da se može smatrati već danas jednim od najpopularnijih športova. Skijanje je osvojilo i staro i mlado i prodrlo u sve slojeve, što možemo samo s oduševljenjem pozdraviti, jer su koristi tog najljepšeg zimskog športa po naše zdravlje zaista nepobitne.

Međutim ima jedna činjenica, na koju treba ovom zgodom upozoriti, a to je, da sa širenjem skijaškog športa raste u ne malo mjeri i broj športskih nezgoda pri samom skijanju. Činjenica je to, koja nas stavlja pred nove zadatke i koja treba da svrati na sebe pažnju zainteresiranih. Promotrimo li pitanje skijaških nezgoda i upitamo li se, što treba s time u vezi da poduzmem, dolazimo do zaključka, da je naša zadaća u prvom redu u nastojanju, da se snizi broj samih skijaških nezgoda, odnosno da se one spriječe. A najbolje sredstvo za sprečavanje skijaških nezgoda bit će nam odgajanje i savjetovanje skijaša, naročito omladinaca, držeći se pri tom načela: bolje je spriječiti nego liječiti. U tom pogledu treba provesti među organiziranim skijašima, kao i među ostalima,

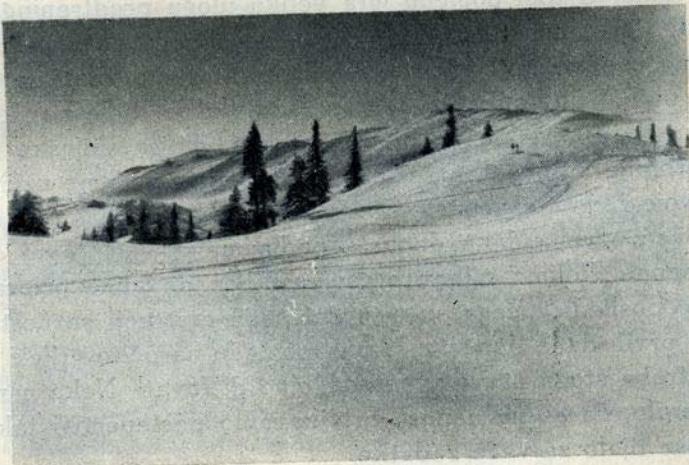

Foto D. Fridrib

Motiv sa Jahorine

propagandu, kojoj će biti zadaća, pravovremeno upozoriti svakoga skijaša na moguće opasnosti skijanja, upućujući ga istodobno, kako će tim opasnostima moći da izbjegne.

Skijanje samo po sebi ne trebamo smatrati nekim opasnim športom, ali van svake je sumnje, da su nezgode kod skijanja ipak razmjerno dosta česte i to počevši od sitnih malih povreda i ogrebotina sve do najtežih ozljeda. Varao bi se, tko misli, da se nezgode kod skijanja dešavaju samo na visokim i opasnim bregovima. Na-protiv, veliki se broj nezgoda događa i na sasvim pitomim i bezazlenim brežuljcima. Istražujemo li uzroke svim tim nezgodama, dolazimo do zaključka, da im je u većini slučajeva uzrok nedovoljno tehničko znanje, kao i pomanjkanje dobre tjelesne kondicije skijaša. Kadikad dovađa do nezgoda i manjkava tehnička oprema. Kod do-

brih pak i uvježbanih skijaša mnogo puta je uzrok nezgodama preveliko samopouzdanje i lakomislenost.

Skijanje stavlja na naš organizam velike zadatke. Srce, pluća, mišićje i zglobovi rade pojačanim tempom i jasno je, da je za takav pojačani rad potrebno postepeno privikavanje. Nije dovoljno za zimu spremiti samo skije, cipele i ostalu opremu, već u prvom redu treba pripremiti svoje tijelo. Dok se skijaši — takmičari — obično i prije nastupa zime sistematski spremaju za zimsku sezonu vršeći potreban trening, dotle ogromna većina ostalih skijaša dočekuje prvi snijeg posve nepripravno. A neophodno je potrebno svršishodnim i odgovarajućim vježbama pripremiti one grupe mišićja, koje kod skijanja dolaze naročito u obzir, za veće napore i zahtjeve, koji se na njih stavlju. U tom pogledu igra veliku ulogu predtrenin i specijalna skijaška gimnastika, koja će nam omogućiti, da zimsku sezonu dočekamo u povoljnoj tjelesnoj kondiciji. Moramo imati na umu, da nam ni najbolja tehnika ni teorija, bez dobre tjelesne kondicije, mnogo ne koristi. Iskustvo nas naime uči, da su skijaške nezgode uvijek brojni na početku sezone. U posljednje vrijeme uzimaju već mnogi svoje redovite dopuste u zimskim mjesecima baš radi skijanja. I često već prvoga dana dopusta poduzimaju nepripravni daleke i teške uspone, kojima njihov organizam bez dovoljne priprave nije dorastao, posljedice čega su nesretni slučajevi, koji se često događaju baš prvih dana dopusta. U tom pogledu naročito grijesi mladež, na koju treba stoga prvenstveno odgojno djelovati. Neka nam dakle bude pravilo, da se na napore privikavamo postepeno i tako spremimo naše tijelo za veće zadatke.

Kako je već spomenuto, skijanje stavlja na naš organizam, specijalno na srce i pluća, naročite zahtjeve i stoga treba i ovom zgodom naglasiti značenje liječničkog pregleda, prije negoli se odlučimo na skijanje. Da je sistematski liječnički pregled i kontrola neophodno potrebna kod skijaša-trkača i takmičara, — držim da nije potrebno naročito isticati. Ovdje bih spomenuo i štetnost alkohola po skijašu, koji je često puta bilo direktno, bilo indirektno uzrok nesretnim slučajevima. Nadalje klimatske promjene, naročito kod visokih uspona, također djeluju na tjelesnu kondiciju skijaša, a s time i na mogućnost nezgoda. Skijaši početnici naročito su još ugroženi, što ne vladaju »tehnikom padanja«, zbog čega kod nespretnog pada mogu lako da se povrijede. Što se pak tiče samog terena i nezgoda, koje su prouzrokovane terenskim poteškoćama (a opet većinom u vezi s nedovoljnim tehničkim znanjem i slabom tjelesnom kondicijom) neka važi kao pravilo, da svaki skijaš odabire one terene i spustove, kojima je s obzirom na svoje mogućnosti dorastao.

Promotrimo li, kakve se sve nezgode kod skijanja dešavaju, vidimo, da su to većinom t. zv. tipične povrede pojedinih dijelova tijela, s kojima se češće susrećemo. S promjenom skijaške tehnike zadnjih godina izmijenile su se donekle i vrste, odnosno čestoča pojedinih povreda. Po statističkim podatcima nailazimo kod skijanja najčešće na povrede nogu (73%), zatim ruku (17%), dok ostatak od 10% otpada na povrede glave i trupa. Kvaliteta snijega je također od stanovaštva značaja za vrstu nezgoda, a isto tako i terenske prilike.

U nujužoj vezi sa samim nezgodama kod skijanja jeste važno pitanje prve pomoći unesrećenima. Tko treba tu pomoći da pruža i na koji način? Prije svega hoću da općenito naglasim veliko

Foto D. Fridrik

Motiv sa Jahorine

značenje pružanja prve pomoći, o kojoj često ovisi ne samo kasnije ozdravljenje nego kadikad i život povrijedenoga. S toga razloga treba tom pitanju posvetiti punu pažnju.

Nema sumnje, da je najpovoljnije, kada prvu pomoći može da pruži liječnik, ali razumljivo je, da će to u većini slučajeva biti nemoguće. Treba dakle računati s laičkim pružanjem prve pomoći i isto po mogućnosti što bolje organizirati. Čitav postupak oko ozlijedenoga možemo podijeliti u tri dijela.

Prvo, laičko pružanje prve pomoći na terenu i transport povrijedenoga, zatim stručno-liječnički rad u ordinaciji liječnika ili u bolnici i konačno, naknadno (fizikalno) liječenje.

Nas ovdje interesira prvi dio, t. j. pružanje prve pomoći na terenu. Treba naglasiti, da prva pomoć mora da bude brza i da bude propisna, t. j. u skladu s medicinskim principima. U tom

pogledu treba biti naročito oprezan i ne učiniti ništa, što bi moglo povrijedjenome naškoditi. Onaj, tko pruža prvu pomoć, treba da bude posve sabran i miran, te ne smije ni u najtežim slučajevima da izgubi glavu. Ako smo u dvoumici, što da radimo, bolje je ne učiniti ništa nego eventualno postojeće zlo još i pogoršati. Prvu pomoć neka stoga pruža samo lice, koje u tom pogledu posjeduje dovoljno znanja i vještine. Treba još naglasiti, da prva pomoć ne smije nikako biti naknada za kasniji rad liječnika, zbog čega je neophodno potrebno kod svake i malo teže ili sumnjive povrede naknadno i pravovremeno zatražiti stručnu liječničku pomoć.

Prelazilo bi okvir ovoga članka, kada bismo htjeli prikazati sam način pružanja prve pomoći kod raznih nezgoda. Htio bih ovdje samo općenito naglasiti, da onaj, tko pruža prvu pomoć, mora biti potpuna upućen u postupak liječenja kod unutrašnjih povreda. Poznavanje tehnike umjetnog disanja, zaustavljanje krvarenja kao i postupak kod smrznuća važna su i neophodno potrebna poglavlja kod pružanja prve pomoći. U najužoj vezi s pružanjem prve pomoći jeste i transport unesrećenoga, što će često puta biti skopčano s poteškoćama, a što treba provesti što je moguće opreznije i sa što manje neugodnosti za povrijedjenoga.

Računajući uvijek s mogućnošću nezgoda kod skijanja, a naročito na većim izletima, potrebno je, da skijaši uvijek nose sa sobom najpotrebniji pribor za slučaj nezgode. Ne treba nositi previše, a naročito ne ono, što ne ćemo moći, ni znati upotrijebiti. Jedan omot čiste hidrofilne tkanine i par ovoja bit će nam većinom za prvo vrijeme dovoljno. Razumljivo je, da ćemo se za veće izlete spremiti i opskrbiti potpunije. Planinarske kuće kao i skijaški hoteli treba pak bezuvjetno da imaju jedan t. zv. ormarić za prvu pomoć, sastavljen po stručnom licu, a u kom ćemo naći sve, što je potrebno za pružanje prve pomoći. U njemu nikako ne smiju da manjkaju udlage za fiksiranje kod preloma kostiju. Po mogućnosti moramo imati na raspolaganju i nosila za transport povrijeđenih. Osim toga, u svakoj planinarskoj kući treba da bude jedno lice upućeno u pružanje prve pomoći, koje će se u slučaju potrebe znati poslužiti ormarićem za prvu pomoć. Sam ormarić treba povremeno pregledati i nadopuniti istrošene zalihe.

A da se stvorí potreban broj lica, upućenih u pružanje prve pomoći, trebala bi planinarska i skijaška društva, odnosno savezi organizirati za svoje članstvo predavanja i tečajeve o prvoj pomoći, koji bi tečajevi morali biti obvezatni za omladince. Osim toga bilo bi potrebno na svim osobito frekventiranim skijaškim terenima po mogućnosti organizirati stanice za prvu pomoć, gdje bi po nedjeljama i blagdanima liječnici-skijaši vršili dobrovoljnju dežurnu službu.

Na naročito pogibeljnim mjestima trebalo bi staviti znakove za opasnost i opomene, koje bi upozoravale na prijeteću opasnost. Potrebno je, konačno, već unaprijed organizirati što bolji transport unesrećenih do najbližeg mjesta stručne liječničke pomoći. Da se namaknu finansijska sredstva za provođenje takove akcije, mogao bi se osnovati poseban t. zv. skijaški sanitetski fond, u koji bi davao malen doprinos svaki organizirani član.

Upitano li se, na kraju, što je u tom pogledu dosada kod nas učinjeno, dobivamo nažalost odgovor: vrlo malo, a većinom i: ništa. Ozlijedeni su bili redovito prepušteni slučajnoj pomoći, a često puta su ostajali uopće i bez ikakve pomoći. Jasno je, da loše posljedice takova rada ili, bolje, nerada nisu izostajale. Krajnje je, dakle, vrijeme, da se i mi ugledavši se u ostale napredne narode, koji su u tom pogledu daleko odmakli, prihvatimo posla i učinimo svoju dužnost prema bližnjemu. Takovim radom sprječit ćemo mnoge teške i neželjene posljedice skijaških nezgoda i doprinijeti, da nam skijanje i zimsko planinarenje postane još ljepše i privlačivije, te u punom smislu korisno po naše zdravlje.

Ljepote Bijelih stijena

Vladimir Marion (Karlovac)

Ima tome već više godina, kako sam po prvi put čuo o ljepotama Bijelih stijena. Odonda sam često slušao o njima pa sam zaželio, da ih vidim. Bilo je to u proljeće godine 1934., kad sam prvi puta izrabio priliku da ih pohodim i pregledam, a poslije toga sam se često svraćao u taj kraj. Kadgod mi se desi prilika, evo me u Jasenkiju, da prođem ona cigla dva sata hoda, što me još dijele od Hirčeve kuće i od tih stijena. Put je ugodan i lagan, vodi nas kroz krasne šume, nije nimalo naporan, pa doista ne znam, do kojeg se našeg znatnijeg brijega može tako jednostavno i lako doći kao do ovih stijena. Istina, udaljenost od željezničke stanice (Ogulin) znatna je i to jamačno mnoge plaši. Međutim to ne bi smio biti razlog za tako slabo pohađanje tih stijena, jer rudolfinska cesta, koja spaja Novi s Ogulinom, omogućuje brz prilaz do Jasenka. Nažalost, ne postoji više redovna autobusna veza između Novog i Ogulina, ali do Jasenka se može od Ogulina doći poštanskim kolima ili teretnim automobilima, koji tu gotovo redovno promeću (Ogulin—Drežnica), a naša Matica i naše podružnice, koje su u blizini, mogle bi bez ikakovih znatnih poteškoća organizirati redovne ili makar prigodne autobusne ekskurzije do Jasenka s usponom do stijena. Kad bi pak u nas bilo iole organizacionog duha, odavno bi već postojala, subo-

tom i nedjeljom, redovna autobusna veza između Ogulina i Jasenka. Hirčeva kuća bila bi stalno opskrbljena, a naši planinari upoznavali bi upravo jedinstvene ljepote naše domovine... Naravno, to je fantazija i jamačno će to još dugo vremena ostati fantazijom. Nemamo još kuće na Kleku unatoč toga, što on leži kraj Ogulina i strši u zrak neposredno nad željezničkom prugom, unatoč njegova jedinstvena oblika (spavajući Kraljević Marko!) i sjajnih mogućnosti kako za penjača tako i za svakog planinara, koji će proći tek »običnim« putom, ili za izletnika, i za svakog uopće, tko zaželi malo svježeg zraka, malo promjene, dalekih vidika, šuma, stijena — i ljepote... U čitavom našem Gorskem kotaru imademo tek jednu planinarsku

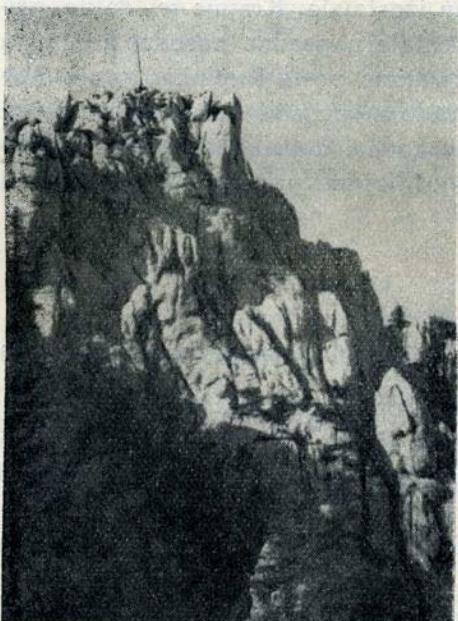

Foto V. Marion

Bijele stijene: glavni vrh

kuću (otkad je ona druga, na Platku, izgorjela) i to onu na tako lijepom i zanimivom Risnjaku, a i tu gotovo nitko ne posjećuje. Velebit, unatoč svih svojih ljepota, sjajnih pogleda na more i ogromnih prašuma, uvijek novih oblika, što ih vjetrovi, kiše, sunce i zima stvoriše u mekanom vaspencu, — malo tko posjećuje, a kuća i putova imade još mnogo manje, nego što bi to trebalo. Ličko gorje ispod Ličke Plješivice kao da još nitko i ne poznaje, za Samarske stijene, tek nekoliko kilometara zračne linije sjeverozapadno od Bijelih stijena, malo tko i znade, a šumama i bregovima od Bijelih i Samarskih stijena spram mora, spram zapada, sjevera, istoka, ne znam, da li tko kad prolazi. Dok taj dio Gorskog kotara nikako nije poznat ni posjećivan, dotle na primjer od nas iz Karlovca uvijek

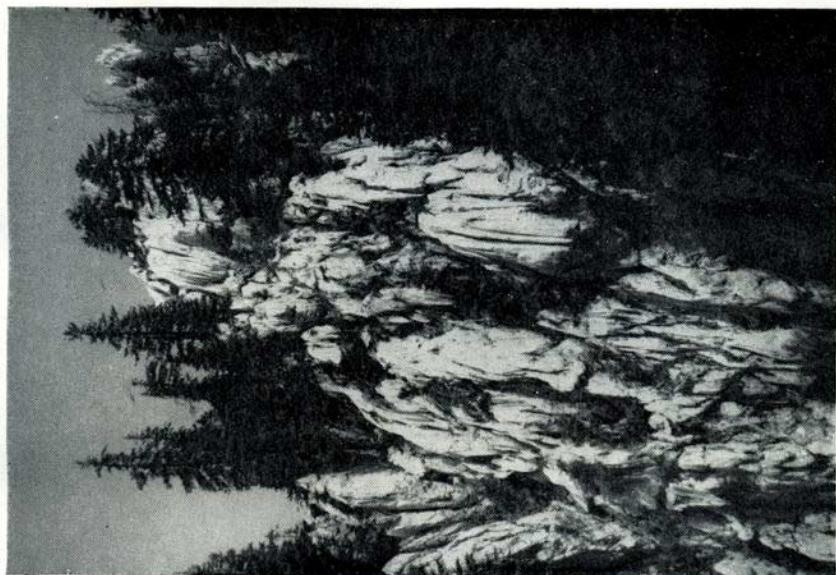

Foto V. Marion

BIJELE STIJENE: IZ BOCA

Foto V. Marion

BIJELE STIJENE: ISPOD „BISKUPOVE KAFE“

polaze planinari i izletnici na Mirnu goru, koja je doduše također sasma zgodna, ali se nikako ne može mjeriti s ljepotama Gorskog kotara. No tamo je uredan i opskrbljen planinarski dom, to je u Sloveniji, dakle negdje drugdje a ne kod nas...

Poznajem i onaj drugi prilaz do Bijelih stijena: od Skrada ili Lokava do Mrkoplja pa Begovom cestom do Tuka, posred vanredno lijepo Matićeve poljane (tako je sočno zelenilo njene trave i tako su lijepo crnogorične šume, što je okružuju!) ispod Maja i Bijelolasice, — no taj je prilaz, makar ljepši, mnogo teži, dulji i nepristupačniji.

Poznajem te prilaze iz raznih godišnjih doba, u proljeće, ljeto

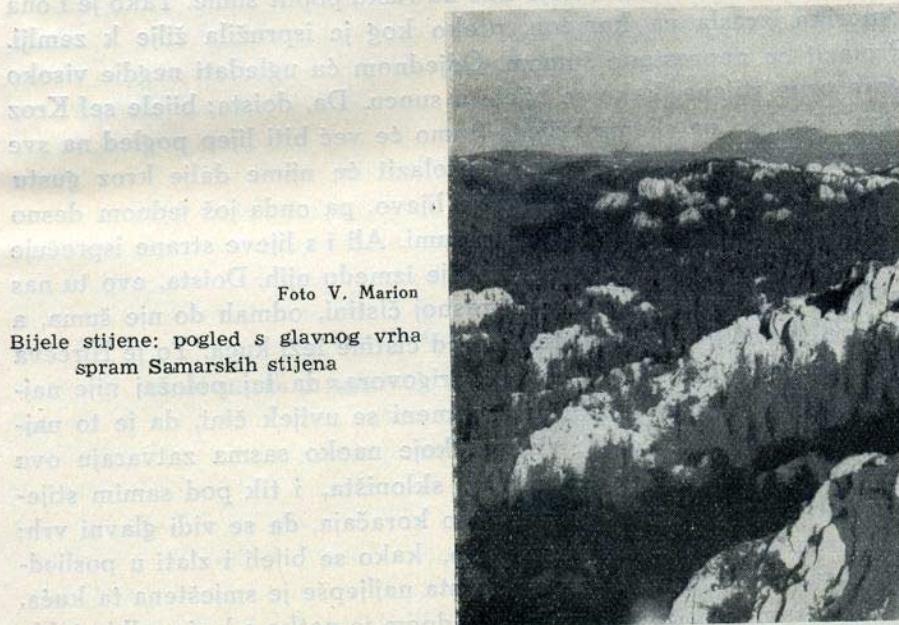

Foto V. Marion

Bijele stijene: pogled s glavnog vrha
sram Samarskih stijena

i jesen, za raznog vremena, po danu i po noći, za sjajnih sunčanih dana i za teških kiša, i za vjetrova, koji haraju šumama.

Kad god prilazim Bijelim stijenama onim najkraćim prilazom od Jasenka, gdje već poznam, kako mi se čini, svako stablo i svaki kamen, ispunja me radost očekivanja nečeg moćnog i lijepog. Evo, već sam prošao cestu, evo me sad na proplanku pod brijegom, evo sad kratim staru Begovu cestu, a sad sam već na čistini, opet kod te ceste. S lijeve i s desne strane uzdiže se brije i šuma. Koliko sam tu već puta bio! I onda, onog lijepog i radosnog dana. I onog sumornog kišovitog. Pred godinu dana, pred dvije, pred tri. Kao da je to jučer bilo, kao da sam to jučer prvi puta ovuda prolazio. Sve mi je tako poznato — i tako drago. Tamo iza onog zaokreta mala

je čistina, na kojoj trunu već godinama debla omorika. Od polomljenih grana strše još i danas iz debla kao neke bodljike. Kad je vjetar srušio ova stabla? Ili ih je možda grom oborio? Ovdje smo onda sjedili i dugo razgovarali. A ondje nas je jednom zatekla noć. Tamo, tek malo dalje, zadanilo je onda. Da, raspoloženja, želje, stremljenja i nade prošlih dana još uvijek žive negdje u krošnjama ovih šuma. Vjetar prolazi šumom, lišće šušti i priča mi o prošlim danima. No i o budućim. Bar o željama i nadama budućih. A sad, kad prođem ovu čistinu, skrenut ću kod one omorike nalijevo i poći uzbrdo. Tamo je negdje na kamenu markacija. I onda ću se brzo uspinjati. Put krvuda desno i lijevo, dok ne počne pravi uspon tamo u najgušćoj šumi, usred kamenja i stijena, koje kao da rastu poput šume. Tako je i ona omorika izrasla na kamenu, preko kog je ispružila žilje k zemlji. Prolazit ću neprestano šumom. Odjednom ću ugledati negdje visoko gore prve stijene, kako se bijele u suncu. Da, doista: bijele se! Kroz šumu ću doći na sljeme brijege (tamo će već biti lijep pogled na sve strane; Klek nam je zdesna) i prolazit ću njime dalje kroz gustu šumu. A onda put skreće najprije lijevo, pa onda još jednom desno i evo nas pred nekom stijenom u šumi. Ali i s lijeve strane isprečuje se još jedna. Valja dakle poći negdje između njih. Doista, evo tu nas vodi put. I odjednom smo na krasnoj čistini, odmah do nje šuma, a na sve strane dižu se stijene. Posred čistine leži kuća. To je Hirčeva planinarska kuća. Čuo sam već prigovora, da taj položaj nije naj-sretniji i da nije ni praktičan, no meni se uvijek čini, da je to naj-ljepši smještaj. Usred tih stijena, koje naoko sasma zatvaraju ovu čistinu, dakle usred tog prirodnog skloništa, i tik pod samim stijenama (treba poći samo još nekoliko koračaja, da se vidi glavni vrh; često sam ga odatle već promatrao, kako se bijeli i zlati u posljednjim zrakama zalazećeg sunca) doista najljepše je smještena ta kuća. Jednom sam je našao provaljenu, jednom je netko s kuće odbio tablu i prebojadisao natpis društva, natpis Hrvatsko plan. društvo (no taj kraj će ostati hrvatski!), jednom nismo mogli ući u kuću, jer nismo imali ključa, jednom smo našli u bravi ključ, koji se je čuvaru pre-lomio pa je Friedl imao prilike da pokaže svoju vještina u popravljanju brava, a jednom smo ovdje pred kućom dugo u noć ložili vatru i razgovarali. Jednom smo ovdje i šator razapeli.

Verao sam se već posvuda. Bijelim stijenama. Poznam ih već prilično dobro. Bio sam na raznim vrhovima, a još više ih je ostalo za koju drugu zgodu. Vidio sam, kako se bijele za sjajnih sunčanih dana i sumornih kišnih. Tražio sam kroz stijene i guštare put u Boce, a kad sam ga našao, odlučio sam, da ću ga jednom markirati, jer markacija, koja na dva tri mesta naznačuje »u Boce«, odjed-

nom se predomišlja i skreće nizbrdo spram Begove staze, i ostavlja onog, tko bi ipak htio na Boce, da se snađe kako sam znade.

Bijele su stijene nešto posve originalno i jedinstveno. Moglo bi se možda reći: ono što su Plitvička jezera među jezerima, to su Bijele stijene među stijenama.

Šuma se uzdiže sasma do vrhova, a između najviših stabala odjednom su izrasli u vis bijeli stupovi, obelisci, najspljonije i najfantastičnije stijene. Ondje nekoliko šiljaka, sasma tankih bijelih šiljaka, ondje čitava skupina moćnih stijena, a sve umjetnički izrezbareno, izcizelirano oborinama i otokom vode.

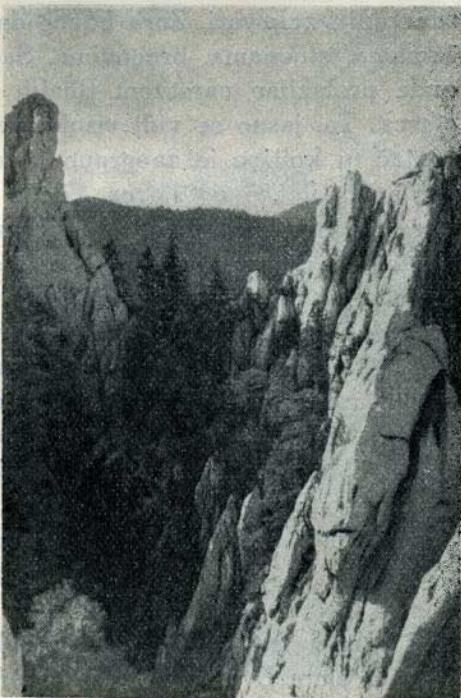

Foto V. Marion

Bijele stijene iz Boca

Doista, bio je tu najveći majstor na djelu.

Jednom sam u Jasenknu nagovorio prijatelja, da prekinemo put i da prenoćimo ondje. On je htio da još te večeri budemo u Novom na moru, ali kad sam mu pričao o tome, kako je zdrav gorski zrak, pristao je, da prenoćimo u Jasenknu. Osim toga, čini mi se bar, nije mu bilo ni drago da putujemo dalje po noći po jakom vjetru. Bojao se je još većeg nevremena. Kad je spremio auto, rekao sam mu, da će ja odmah sad otići na Bijele stijene, prenoćiti gore, promatrati izlaz sunca s glavnog vrha i onda da će u 8 sati ujutro biti ovdje u Jasenknu, tako da možemo krenuti dalje, čim on ustane.

Uostalom može i on sa mnom na tu noćnu šetnju. On je uljedno odbio i gledao me vrlo zabrinuto i sućutno. Kad se je donekle primirio uvjerivši se o tom, da inače sasma ispravno reagiram na podražaje izvanjskog svijeta, zatražio je, da mu objasnim ovako čudnu i nevjerljivu ideju.

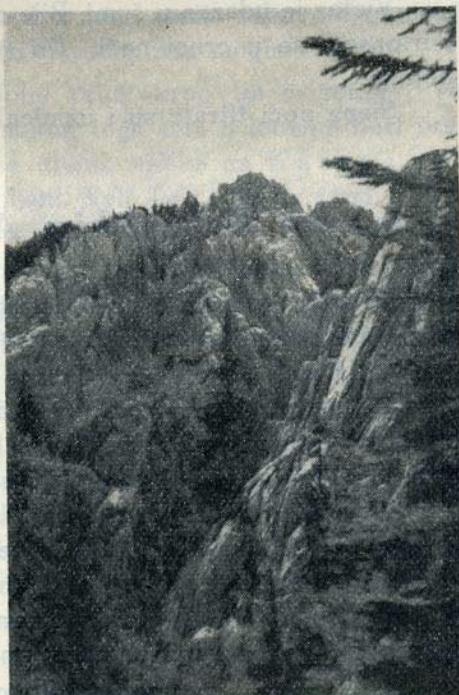
Bio sam strpljiv pa sam to pokušao. Sjeli smo u gostioničku sobu pa sam izvadio pregršt slika s Bijelih stijena i pokušao ga uvjeriti, da tu ima ipak nešto lijepo.

Bit će još sumrak, kad budemo na glavnem vrhu. Sve će još biti nejasno. Konture stijena stupaju se još s konturama visokih stabala. Nebo i šuma još su nejasno i neodređeno povezani. No odjednom biva svjetlijie tamo negdje na istoku. A onda nešto zarumeni, pa zacrveni i zakrvari. Zora novog dana. Sunce izlazi. Visoko smo nad šumama, stijenama, bregovima. Sad dobro vidimo na sve strane. A onda prolazimo carstvom Bijelih stijena. Gle, evo ovdje je figura starca. Ta, jasno se vidi visoko čelo, nos, usta, brada, uho, i topao ogrtač, u koji se je zaogrnuo (a znade tu biti vrlo hladno!) Inteligentno je lice ovog starca. Gleda nekud u daljinu mirno i sređeno. Bore njegova lica odaju, da je upoznao dobro život, a mir, koji odiše iz njegove pojave, pokazuje, da je sav sređen i pouzdan. O, šta je on sve morao doživjeti u gradu, kad je potražio mir u ovim šumama i posred ovih stijena?! Da li on prezire život, koji je napustio? Da li se kani vratiti u nj? Da li ga razumije pa je izabrao bolji? Rado bih ga pitao, no bojam se, da ga ovako rano izjutra smetam u njegovom razmišljanju. Polazim dalje. Ovdje strše u vis neki sjajno bijeli šiljci, a tamo se je nečija ruka ispružila u zrak. Pogledaj one moćne prste! Ovdje je biskupova kapa smještena na vrh izglađene stijene, ondje je pak čitav vrt preraznih vrhova, oblika: f r a t a r-s k i m g a v r t o m zovu. A šta je tamo dolje u guduri, u onoj šilji? Zar se to svijetle životinjske oči u njoj? Prilazim bliže i vidim, da je to bio tek odsjev svjetla na bijelom kamenu. No nisam se uzalud spustio amo. Evo, tu je ulaz u neku šilju. Golem kamen srušio se između dviju stijena (da li je tome davno?) i gotovo posve zatrpao ulaz. Tek je ostao uzan prolaz. Provlačim se njime i dolazim u hodnik (stijene se dižu 30—40 metara u vis), koji zavija amo, tamo. Konačno evo me kao u nekom dvorištu. Oveći prostor okružen visokim stijenama. Gle, tu ima još snijega! Dubok je oko 2 metra. A od sniježišta uzdiže se okomita stijena, u kojoj su uklesana, a onda fino izbrušena tri usporedna žlijeba. Visoki su možda i 50 metara, a srednji je širok preko pola metra. Idem dalje. Novi hodnik dovodi me u sljedeće dvorište. Još je uže, a stijene još više. Visoko gore gledam komadić plavog neba. Ali šta je ono gore na stijeni? Zar nije nešto skakalo po njoj? Ali ne! No evo sad dobro vidim. Ta tamo

gore čući netko. Patuljak neki! Očito: patuljak je to. A onda se vraćam, jer iz ovog dvorišta nema više izlaza, i izlazimo na čistinu. Posvuda oko nas šiljci, stijene. Hoćemo li ovamo ili onamo? Meni je svejedno, ajdemo onamo, gdje se vama više svidi! Ima tu bezbroj vrhova. Ima ih bezimenih, a nekima smo mi već dali (makar za privatnu upotrebu!) imena. Gle: ovo je Nadin vrh, a ono tamo dalje Jelenin. Ovo je pak Brankov a ono Lujin vrh. Podimo ipak na Jelenin, jer on leži centralno pa je razgled na sve strane najljepši i najbogatiji. Gledamo sad odavle to carstvo stijena i šume te preražne i prelijepе oblike. Gledaj, koliki su čučavci na tim stijenama. Izgle-

Foto V. Marion

Bijele stijene: pogled od Boca na
glavni vrh

daju kao patuljci, kao kape, a onaj tamo u Bocama kao kornjača. Da, pogledaj! Zar ne vidiš onu ogromnu kornjaču tamo, kako se gega spram Samarskih stijena!

Da, prijatelju, ja bih ti mogao još mnogo toga pričati i opisivati, malo u šali, malo ozbiljno, a uvijek s ljubavi, — no ipak, bit će najbolje, da ti sam dođeš ovamo. Potrudi se i nećeš požaliti!

Moj me je prijatelj prekinuo srdačnim smijehom.

Kako je to sve fantastično i nerealno, što pričam. Pa gdje živim?! Zar na mjesecu? Zar ne znam, kako danas ljudi žive? Zar ne znam za zbilju i stvarnost života?

O da, znadem i ja, kako ljudi žive! Znadem i ja za stvarnost života. Za zbilju života. Ali ti, — smijao sam se i ja njemu za uzvrat, — ipak ne znaš sve, i ti svojom realnošću postaješ zapravo strahovito nestvaran, postaješ neko fantastično biće, koje si tek umišlja, da je stvarno. Ti se meni smiješ i kažeš, da sam fantasta, jer vjerujem u lijepo i dobro i u smisao života, — a ja mislim, da si ti nestvaran i fantastičan baš zato, jer to sve ne osjećaš i ne vjeruješ!

I tako smo se razišli.

On je ostao u sobi gostonice i smijao se na rastanku, koliki sam ja fantasta, — a ja sam otisao u noć i smijao se njemu, kolik je on fantasta.

Vjetar je udarao u šumi. Bijesno je zafučkao i zatresao drvećem. Žurio sam se u crnoj noći. Do sutra će vjetar jamačno rastjerati oblake.

Sjene noći titrale su i uzmicale pred mojom svjetiljkom.

U južnim Kamniškim Alpama

Ignac Flašar (Beograd)

P red d v o r pri Kršnju je tih kutak najkrasnije prirode a ujedno i najzahvalnije ishodište s juga u carstvo gorostasa K a m n i š k i h A l p a .

Mnoge smo gore prešli, ali ovaj izlet spada među naše najljepše. Pošli smo popodne. Uska dolina K o k r e vrlo je raznolika. Kristalno bistra rijeka u kamenitom koritu vijuga i prelijeva se u krasnim bojama između bijele ceste i surih, snažnih klisura. Duboko na čistom pijesku leže spokojno mnogobrojne ribe, pastrve i lipljeni, zaštićene pisanim pravom servituta, o kojem se nemilosrdno razbija pohota ribiča. Čak u Vintgaru morao sam ovog ljeta, nakon više godina, ustanoviti, da su тамо pastrve mnogo rjeđe; u Kokri ih ima dosta.

Kada ribič ide iz Preddvora Kokrskom dolinom, on i ne zamijeti, kako je stigao u S p o d n j u K o k r u . Otuda smo pošli šumovitim brežuljkom uzbordo. Sunce nas malo smeta, poslije podne je ono već zamorenio u ovim krajevima. Bili smo marljivi, jer je večer blizu a naš put dalek. Uvijek u šumi, ne pruža nam se nikakav izgled. Tu i tamko meka i donekle ravna staza usred sjenovite šume, na kojoj se u hodu odmaramo. Uglavnom se pak penjemo po dosta kamenitim i korijenjem protkanim stazama, izgaženim gojzericama planinara, jer tuda ne prolazi svakidašnji svijet.

Nakon tri sata penjanja izišli smo iz lisnate šume na proplanak, gdje u sočnom zelenilu buja planinska livada ukrašena tamno-zelenim, vitkim oblicima borovine. To je onaj začarani kraj i cilj plani-

nara, u čijem carstvu mi nalazimo obilnu nagradu za naš trud i naše vjerovanje. U slavu tog časa, pod borom, izvadio sam kiselu jabuku, koju sam isto tako požudno progutao kao i svu krasotu netaknute prirode oko nas.

Sunce je već bilo zašlo. Predvečerje u planini oličava našu iskonsku čežnju za uvijek blagonaklonom, neizrecivo krasnom i savršenim mirom protkanom prirodom. U toj čežnji ima mnogo one tajanstvenosti, iz koje je pračovjek stvarao svoje bogove.

Već je odozgo, sa vrha Krvavca, strujao hladan vjetar. Preostao nam je još onaj samo travom obrasli čun Krvavca, na kojem je u kamenu sagrađena koca. Stigli smo. Oko koče, iako koncem jula, harala je hladna bura, jer je dva dana ranije vrhove Kamniških Alpa posjetio snijeg. Naše »vindjake« nisu nas mogle zaštiti.

Najprije smo se sklonili u dom. Vruć »krop« sa cvičekom i šećerom povratio nam je dušu, a nakon toga smo u ledenoj buri pred sumrak obilazili dom i naužili se divnih vidika na Karavanske, Julijske Alpe i prema Ljubljani. Vrh Triglav-a strsi — kao uvijek — iznad oblaka.

Te večeri bio je dom u Krvavcu prepun planinara. Jedna grupa iz Nizozemske, 14 gospoda i 4 gospodina, dolazeći iz Julijskih Alpa tu je stigla na prenoćište. Bilo nas je valjda pedesetero. Opskrba bila je koliko obilna, toliko dobra i jeftina. Čak je bilo šumskih jagoda. Holandani su bili oduševljeni. Jednoj od gospoda, po zvanju kemičarki, tumačio sam analizu Radenske vode. Bila je zanesena, kada sam odnekud iz mog sjećanja povadio podrobnije podatke o životu i radu njenog slavnog zemljaka Eduarda Douwesa Dekklera (Multatuli-a), univerzalnog genija, jednog od duhovnih velikana minulog stoljeća. Njihov vođa bio je začuđen, kada je čuo, da je potrebno 24 sata vožnje brzim vlakom od Maribora do Đevđelije kroz našu zemlju, dočim se Holandija — kako mi je odgovorio — prelazi brzovozom za četiri sata.

Za noć smo se nekako smjestili i odmorili. Svanulo je blistavo jutro, kao što samo može na vrhovima svanuti. U prvim zracima sunca bio je cio dom na nogama. Kao što ptice u ljetno jutro čavrlijaju, tako je u domu vladao veselo i radostan žamor tih mnogih radosnih ljudi, koji su žurili, da se okrijepe pa da nastave tegobni put preko planina.

Nas je taj put vodio preko Velikog zvoha (1973 m), rezovima kroz osiguranu škrbinu »čez Ježo« na Koren (1999 m). Grebenska putanja, gdje svaki korak ima svoje određeno mjestance, vodi samim vrhuncem preko surih stijena, a pod nama lijevo i desno okomite klisure. Za nama oprezno tapa karavana Holanđana. Naša

su čula nevjerljivo oštra, svaki korak odmijeren. Kao neka nadčovječna bića koračamo šutke po tim golim vrhovima, koji su bez i jednog struka travice. Sunce bliješti i zamara vid. Na pogodnim mjestima treba se pridržati stijene i razmatrati duboke i zelene doline oko nas.

Konačno smo i to prešli. Opet se javlja zelen, oštra trava i alpinska ruža (runolista u ovom kraju nema) i mi se radujemo, što smo našli mjestance, gdje se može sjesti i promatrati. Pred nama kao na dohvati strše amfiteatralno krasni oblici gorostasa Kočne, Grintovca, Skute, Turske gore i Planjave. Šteta, samo 500 metara visinske razlike dijeli nas od vrha Grintovca, ali naše je vrijeme odmijereno.

Holandani će prijeći Greben i spustiti se u Cojzovu k oč u, dočim mi silazimo lijevo na Dolgu njivu (1860 m), dosta usku, zelenu uvalu između Grebena i Korena, planine, gdje preko ljeta krave pasu. Pastir i jedan dječak vode tu brigu oko desetak krava. Nešto iznad kolibe izvire gorska, hladna voda.

Dobili smo veliku zdjelu kiselog mlijeka, pa nam nije bilo do vode. Izvadili smo sočan raženi kruh i založili smo — bilo je tik pred podne — kraljevski. Domaća slovenska kobasica i kajmak upotpunili su tu nezaboravnu gozbu. Pruženo nam kiselo mlijeko i pored naše pohlepnosti nismo mogli savladati, a koštalo je pri odlasku samo 2 dinara; jedva je pastir primio nešto više.

Pozor planinari! Sa Dolge njive postoji samo jedan silazak kroz Roblekova kot u dolinu Kokre, čija je markacija u početku posve nedovoljna. Kada podlete od pastirske kuće, držite se desne strane uvale i spuštajte se tik pored kamenitog korita vododerine, koja uvijek ostaje na vašoj lijevoj strani. Čim nađete na markaciju, ne možete više zalutati. Roblekova kot je zaista divlja, nezaboravna romantika. Mnoge smo putanje u životu po gorama prešli, ali je rijetko koja ovako smišljeno pronađena kao ova. Tu je među gorostasnim klisurama čovjek — inače vrlo nemoćno biće u carstvu tako gigantske prirode — ni iz kakove nužde, čisto iz neke samo nama planinarima shvatljive obijesti prosjekao uz ivicu iskonskih klisura najužu stazu za ljudsku nogu, na kojoj se mi — izgleda nam — spuštamo u naporu naših čula u beskonačnost, da bismo otprilike hiljadu metara niže stigli u šumu. Otuda ima još dosta snažnog hoda po neobično kamenitom šumskom putu. Mi smo ga prešli u obilnoj kiši, ali i u dobroj planinarskoj opremi. Pred konac, kada smo stigli u dolinu Kokre, kao za nagradu kiša je prestala.

Kao svugdje u krajevima visokih gora ljudi su i ovdje pitomi i prijazni. Svako pitanje nailazi na izdašan odgovor pun dobre volje. Nema sumnje, da ih je ta koliko krasna, toliko neumitna priroda

nadarila osjetljivom dušom čovjeka, koji se u njoj hrabro i skromno bori za svoj opstanak. O toj borbi govore nam slikovito kao u drvezu izrađene duboke brazde u licima već i sredovječnih ljudi tih krajeva.

Radosna srca silazimo u dolinu Kokre. Onaj sat hoda po bijeloj cesti pored prekrasne, kristalne rijeke do prve autobuske stanice za nas je samo šetnja.

U predvečerje stigli smo u Preddvor. Naši nas već čekaju na autobuskoj stanici, radosni, što smo zdravi i čitavi.

I eto nas opet usred nizinske civilizacije! Brijanje, kupanje, presvlačenje! U blistavoj dvorani otmenog hotela nitko nas, planinare, ne bi prepoznao, — samo su im naša od sunca i gorskog zraka preplanula lica sumnjiva.

A mi smo ponosni i sretni u srcima, kao što je valjda veliki Humboldt prije 140 godina bio, kada se je popeo na Chimborazo.

Divna je čežnja u srcu za carstvom planina!

Da li su velebitske kote 1758 i 1741 na specijalnoj karti označene ispravnim nazivom i visinom?

Dr. Marko Tomičić (Gospočić)

U listopadskom broju »Hrvatskog planinara«, godište 1939., izšao je članak »Najviši vrh Velebita«, u kojemu Dr. Vladimir Židovec nastoji da pridonese svoj prilog rješenju navedenoga pitanja u gornjem naslovu.

U tom članku spomenut je od ranijih autora, koji su o istom predmetu pisali u ovom našem časopisu, samo Dr. Zdravko Lorković, kome su dala poticaj za pisanje god. 1937. njegova odlična opažanja na terenu.

No u »Hrvatskom planinaru« čitali smo o tome još prije — god. 1931. i 1932. — jedan članak od Dr. Ivana Krajača i članak profesora Vladimira Rosandića; a u vezi s tim člancima javio se i pokojni Ivan Gojtan u »Ličkom kalendaru« god. 1933.

Smatram zato potrebnim, da uz ovo svoje upozorenje, gdje je bilo dosada govora o ovoj našoj temi, ovdje naročito još navedem — barem ukratko —, što je pisao o tome Ivan Gojtan.

Činim to zato, jer se »Lički kalendar« iz godine 1933. sada već teško dobije, te je Gojtanov članak i u ono doba valjda izmakao pozornosti mnogih planinara baš radi toga, što nije bio odštampan u »Hrvatskom planinaru«. S druge strane hoću da upoznam naše planinarske krugove s Gojtanovim člankom i s razloga, što se autor sam — nažalost — već ne može da oglasi o pitanju, za koje je imao toliko zanimanja. Morat će se osvrnuti, doduše, i na druge pisce — osobito na profesora Rosandića, jer je i Gojtanu najviše služila kao povod radnja ovoga autora.

Rosandić kao i Gojtan pisali su svoje članke poslije publikacije specijalnih karata biogradskog Vojno-geografskog instituta, koje se tiču baš i odnosnog područja Velebita. Stoga su ti autori, slično Dr. Lorkoviću kao i Dr. Židovcu, prihvatali kao ispravno, da je najviši vrh Velebita kota 1758, koja nosi na spomenutoj karti isto kao i na svim dosadašnjim kartama naziv »V a g a n s k i v r h«. Tako su dakle svi noviji autori jednodušni u tome, da je ta kota zaista najviši vrh Velebita.

Protivno tome po članku Dr. Krajača, koji je za jednu ili dvije godine starijeg datuma, ne možemo to zaključiti, očito samo zato, jer se je morao kao i onaj opće poznati i omiljeni »Vodič« Dra Josipa Poljaka osloniti na austrijsku kartu od godine 1911., na kojoj je bila sadašnja kota 1741 označena pogrešno sa 1798, t. j. višom negoli njezin susjedni i zaista najviši vrh u ovoj planini.

Ta je pogrešna karta bila k tome uz ostale okolnosti vjerojatno uzrokom, da je i radi naziva našeg najvišeg vrha, a još više radi naziva njegova zapadnog susjeda nastajala sve veća zabuna.

Na toj je karti osvanula kota 1741 (po prijašnjem mjerenu 1738) nesamo s netočnom visinom, t. j. sa 1798 m, već i s novim imenom »Babin vrh«, kojim imenom dotada narod nije nazivao tu kotu, pa zato sada nastaje sve veća zabuna kod upotrebe tih naziva, a ta nedređenost prelazi i na planinarske krugove.

Glede visine tih vrhova, kako sam to spomenuo, stanje je stvari već sada jasno, jer se ovdje radilo samo o brojevima, u čiju ispravnost nakon zadnje reambulacije nije imao nitko od pisaca razloga da sumnja, jer napokon visine se dadu točno ustanoviti.

No neodređenost radi naziva naših vrhova postoji, jer je još u nedavnom članku Dr. Židovca izrečena sumnja glede tih naziva, budući da stalno slušamo još za jedan te isti vrh više imena; a do odluke, koji je naziv ispravan, ne možemo doći na tako siguran način, kojim se dolazi do cilja kod pitanja visine.

Po tome nam preostaje, da govorimo uglavnom još o tim nazivima, t. j. što je o njima rekao pokojni Gojtan.

U prilog one teze, da je za kotu 1758 zaista ispravan naziv »Vaganski vrh«, navađa dakle Gojtan slijedeće: »Taj vrh zovu imenom »Golići« dalmatinski i primorski pastiri, koji svako ljeto na ovom i njemu susjednim vrhovima čuvaju na paši svoja stada, te ga »Vaganskim vrhom« zovu Ličani...«

... Glede ovoga naziva treba da poklonimo više vjere Ličanima no Primorcima, jer Ličani od davnine tu žive i planduju, a Primorci tek od prošloga stoljeća na osnovu u gruntovnim knjigama uknjiženoga ugovora od 7. XII. 1887. god., kojim su sela općina Knin i Obrovac stekla na znatniji dio Velebita u pomenutom kraju pravo služnosti paše....«

Slično je pisao još godine 1932. i profesor Rosandić. U raspravi tog autora čitamo slijedeće: »Oznake su Primoraca, držim, manje vjerodostojne, nego Ličana, jer mnogi Primorci ne poznaju uopće toga terena, osim pastiri.«

Gojtan ima po tome ipak tu zaslugu, što je točno ustanovio, da ti Primorci, odnosno Dalmatinici, koje susrećemo ovdje, razmijerno vrlo kratko vrijeme t. j. istom od godine 1887., na te vrhove dolaze — i to svake godine samo na nekoliko nedjelja.

Razumije se, da takvi ljudi, koji nisu starosjedioci u tom kraju, te iz svoga stalnoga zavičaja ni ne vide uopće te vrhove, ne poznaju prave nazive istih, pa ih zato označuju imenima, kao što su »Golići«, kojim nazivom samo izražavaju svakome jasno svojstvo tog vrha, pa radi česte te pojave na visokim vrhovima isti ili srodnii naziv upotrebljavaju i za takve druge vrhove. Također je i razumljivo, da su Ličani u Medku, koji svaki dan iz svoga mjesta gledaju te vrhove, jer baš isti njima dobro navještaju nastupajuće vrijeme našli tokom onih stoljeća, otkada ovdje žive, i osobite nazive barem za one najistaknutije i najviše točke.

Kakogod dakle bez dvojbe стоји, što i Dr. Židovec naglasuje, da je prof. Dr. Poljak »Golićima« nazvao kotu 1758., svakako na osnovu toga, što je čuo od seljaka, s kojima je on na licu mesta govorio, tako bi ipak trebalo uzeti u obzir i ovu Gojtanovu konstataciju, da na ovim vrhovima susrećemo jedino dalmatinske i primorske pastire, koji su počeli dolaziti onamo sa svojim stadima istom pred razmijerno

kratko vrijeme, i s Ličanima se uopće ne viđamo na tim vrhovima — ili samo rijetko kada.

No ako Ličana ni nema na tim mjestima ni u srpnju ni u kolovozu, kada već i u ovim visinama oživljuju pašnjaci, ipak treba one nazive prihvatići, koje ti ljudi upotrebljavaju, jer stalno vide iz svojih sela te vrhove; a ti ljudi, koji od davnine neposredno pod kotom 1758 i 1741 na livadi Vaganac i Vagan kupe sijeno, jesu oni, po kojima dati nazivi mora da zaslužuju prednost već i radi toga, što isti postoje po svemu mnogo dulje vremena.

Što katkada i od Ličana čujemo naziv Golići za kotu 1758, to ne mijenja ništa na stvari, jer i oni dolaze s dalmatinskim pastirima u doticaj, pa onda nekoji od njih prihvate bez dalnjega i onaj naziv, koji čuju od Dalmatinaca.

Međutim godine 1938., nekako pod konac jeseni, izšla su i u Jutarnjem listu dva članka o najvišem velebitskom vrhu. Ti su članci ponukali sada pokojnoga Gojtna, da se tada već teško bolestan pet nedjelja prije svoje smrti i usprkos ciče zime odvezao u selo Vedrine kod Medka, kako bi se još jednom osvjedočio kod tamošnjeg naroda tik pod najvišim vrhom Velebita o ispravnosti naziva »Vaganski vrh« za tu kotu. Vrativši se Gojtan s tog puta zamolio me je, dok sam ga radi njegove bolesti zamjenjivao na glavnoj godišnjoj skupštini naše podružnice »Visočice«, da upozorim planinarske drugove na onaj članak u Ličkom kalendaru radi razjašnjenja ispravnosti naziva, koji čitamo i na najnovijoj karti za kotu 1758., jer on i nakon ovog puta u Vedrine nema ništa, što bi morao mijenjati u tom članku. Kod toga je Gojtan po prilici još dodao: Bilo bi čudno, da narod nije našao za naš najviši vrh drugi naziv nego »Golići«, kada imamo u Južnom Velebitu cijelu seriju redom neistaknutih vrhova, koji nose slične nazive (Golić je kota 1392 južno od Visočice, V. Golić je kota 1266 a M. Golić je kota 949, obje jugoistočno od Velikog Rujna; Goli vrh je kota 1322 južno od Rizvanuše i Goli vrh je kota 1451 nad Brusanim). Koliko je bio pokojni Gojtan i nakon ovog pohoda u selo Vedrine o ispravnosti naziva najvišeg velebitskog vrha osvjedočen, za to nam je ostavio još jedan dokaz. — To je jedna mramorna ploča sa uklesanim natpisom »Vaganski vrh« i označenom visinom od 1758 m.

Tu je ploču nabavio Gojtan tek nakon svog povratka sa spomenutog puta do podnožja Velebita, te je predložio u odborskoj sjednici podružnice »Visočica«, da se ta ploča postavi na našem najvišem vrhu, t. j. na koti 1758.

Spomenuo sam i to, jer Dr. Židovec završava svoj članak s time, da bi trebalo s kote 1758 odstraniti onaj nadpis »Vaganski vrh«, koji

je na tom mjestu napisan crvenom bojom prigodom provođanja markacije.

Bilo bi dakle potrebno još prije, nego li pristupimo postavljanju one mramorne ploče, da dode glede tog naziva konačno do suglasnosti i između nas planinara, t. j. da ne postane ta mramorna ploča kasnije možda i kamenom smutnje. Stoga je dobro, da čujemo još na vrijeme svakoga, koji je imao prilike, da na licu mjesta ispita stanje stvari; jer ćemo samo tako sazнати, koje je općenito i valjda ispravno mišljenje.

No kakogod mi se čini stvar radi naziva našeg najvišeg vrha već i sada pročišćenom, tako mi je još vrlo dvojben naziv kote 1741 isto onako, kao što je to i Dr. Židovcu.

U tom pogledu ipak bih kao važnu istakao primjedbu prof. Dr. Poljaka, a koju i Dr. Židovec spominje, da taj vrh nazivlju Ličani i »Velikim Malovanom«.

Da od Dalmatinaca čujemo za tu kotu i naziv »Debelo brdo«, tome se ne trebamo čuditi, jer oni sa planinskih pašnjaka vide tu kotu uviјek iz pravca, odkuda ona gledana zaista čini utisak debelog brda. Međutim Ličanima, koji sa sjevera gledaju taj vrh, zaista mora biti upadno, da taj vrh sa svojim čunjastim oblikom na ovoj strani naliči Malovanu nad Bunovcem, па ga stoga i nazivlju »Velikim Malovanom«, kako je to i u »Vodiču« Dr. Poljaka napomenuto.

Primamljivo bi bilo, da ovdje nastavimo sa svojim mislima, kako bismo rastumačili i to, zašto nekoji od ovdašnjih žitelja zovu kotu 1741 i »Babinim vrhom«, a drugi čak upotrebljavaju za taj vrh i naziv »Vaganski vrh«. Međutim, jer bi sve to počivalo više-manje na predpostavkama, koje se ne dadu jednostavno dokazati, s druge strane ne bi to ni mnogo pridonijelo samoj stvari, ne ćemo se dalje upuštati u ta razmatranja.

Po svemu bi revizija naziva kote 1741 u tom smislu, da se isto dade naziv »Veliki Malovan«, mogla biti simpatična, a to zato, jer naziv »Malovan« nalazimo za taj vrh na svim starijim kartama, te najzad još i na specijalnoj karti god. 1880., dakle sve dok nije izšila ona pogrešna karta od 1911. Takva bi promjena bila zapravo samo povratak prijašnjem i od starosjedilaca prihvaćenom stanju. Nazivu »Malovan«, koji nalazimo na stariim kartama za kotu 1741 (onda 1738), trebali bismo samo dodati pridjev »Veliki« za razliku od Malovana nad Bunovcem, kako to i narod čini dobro ocjenjujući, da prva ima veću visinu, pa stoga njoj pripada i taj pridjev. Ovakovu bi promjenu možda rado primili i planinari s razloga, što sadašnji naziv »Babin vrh« ne upotrebljava samo narod za jedan vrh, tj. za onaj nad Babinim jezerom, već je tim nazivom označena na najnovijoj karti i jedna kota sjevero-zapadno od Svetoga brda — ona sa 1746 m.

No mimogred rečeno: Ne treba da bude odlučujuća okolnost kod eventualne promjene sadašnjeg imena kote 1741, što se ona ne nalazi neposredno nad Babinim jezerom, jer osim onog vrha u susjedstvu Svetoga brda imamo i u drugim krajevima naše države vrhove s istim nazivom: a svi ti vrhovi nisu baš ni u kakvoj prostornoj vezi s Babinim jezerom ili s drugom točkom, koja ima u svome nazivu taj pridjev.*)

Rekao sam, da bi bio simpatičan takav povratak prijašnjem stanju; a to sam učinio u predpostavci, da zaista nije jedino to mjerodavno, što nam kažu zadnje specijalne karte.

Međutim možda ima i u tome prof. Rosandić pravo, kada kaže, da se daleko širi krug služi specijalnim kartama nego planinarskom literaturom, dakle, da je i za planinara barem u terenu važnija karta negoli mišljenje, koje je pročitao o dotičnom kraju u nekom planinarskom djelu ili časopisu.

Iz ovoga Rosandićevog stanovišta sljedilo bi, da ne treba dirati ni u naziv kote 1741, jer po tome stanovištu moramo još misliti i na ovo, što će još ovdje navesti.

Već su, naime, i sada dvije vrste karata u upotrebi, naročito karta iz godine 1880., na kojoj kota 1741 (po ondašnjem mjerenu 1738) nosi ime »Malovan«, te novije karte iz godine 1911., 1915. i 1931., na kojima ista kota ima naziv »Babin vrh«. Ako bi dakle došlo prigodom slijedeće reambulacije, protivno gornjem stanovištu, do one — po Dr. Židovcu predložene — promjene, da se tom vrhu dade naziv »Vaganski vrh« ili, da se radije prihvati ime »Veliki Malovan«, s kojim nazivom se još i danas prilično služe Ličani, imali bismo čak i tri različite vrste karata, pa s time ne bi bilo stanje ničim popravljeno. A do toga, da će u tom slučaju također ostati u upotrebi i stare karte, doći će tim više, jer si planinari među inim nove karte ne mogu lako nabaviti, budući da ih nema u slobodnoj prodaji. Ispravci na novim kartama mogu pravo djelovati tek onda, kada bude postojala i mogućnost, da se povuku sve stare t. j. pogrešne karte. Osim toga trebalo bi uočiti — što je također prof. Rosandić naglasio, — da je jedan dio ovdašnjih žitelja već prihvatio naziv »Babin vrh« i za kotu 1741, jer to čuje stalno od planinara. Taj autor spominje i imenično jednog dalmatinskog pastira, koji je na upit svaki vrh našega područja točno naveo onako, kako je isti označen i na najnovijoj karti, jer prateći često planinare potpunoma se je uputio u one — recimo — službene nazine. Po tome stoji, da bi svaka

*) Po onome, što Dr. I. Krajač kaže glede pridjeva «babin», mora da je narod — možda još za vrijeme poganstva — dao onim točkama svoje okolice u nazivu taj pridjev, za koje je držao, da su sjedišta nekog zloduha. Babin vrh bio bi tako neka antiteza Sv. brdu.

ponovna promjena imena ovih vrhova mogla lako prouzročiti i još veću zbrku.

Prije nego se, dakle, nešto poduzme radi promjena naziva i toga jedinog vrha označenog sa 1741, makar samo u tom smislu, da mu se povrati njegov prijašnji naziv, treba to dobro promisliti. Izgleda, da i kod rada vojnog geografa često treba da vrijedi zdrav konzervativizam, jer i uz najbolju namjeru može promjena naziva na kartama kriti u sebi nove neprilike, pogotovo, kada je takva promjena više puta i uzastopce učinjena na jednoj te istoj točki.

Svakako naziv »Vaganski vrh« ne može doći u obzir za kotu 1741, jer s tim nazivom nazivlju starosjedioci susjednu kotu, t. j. kotu 1758, a s tim imenom je označen taj vrh na svim dosadašnjim kartama, odkada na njima nalazimo tu kotu označenu uopće nekim imenom.*) Ako bi i vojni geografi bili za to, da se promijeni ime kote 1741, onda stoji njima za to na raspolažanje njezino staro te po narodu i sada upotrebljavano ime »Veliki Malovan«; a na koncu tu je još i naziv »Debelo brdo«.

Upornost u nastojanju, da za kotu 1741 bude prigodom slijedeće reambulacije upotrijebljen baš naziv »Vaganski vrh«, te da se taj naziv naravski briše kod kote 1758, ne bi bila opravdana. To još i zato ne, jer dosada nitko nije tvrdio, da narod isključivo tim imenom nazivlje tu kotu, već naprotiv, i po navodima svih autora, koji su o tome pisali, za tu kotu ima narod i ina tri imena; a s druge strane naziv »V a g a n s k i v r h« prema onom, što su sve Gojtan i Rosandić ustanovili, ispravno nosi već kota 1758, t. j. najviši vrh Velebita.

*) Po prof. Rosandiću prvi put se spominje kota 1758 pod imenom »Vaganski vrh« u raspravi Dr. P. Matkovića odštampanoj u »Radu Jugosl. akademije« iz godine 1872.

Međutim, isto po Rosandiću, već 138 godina prije naše sadašnjice doveo je botaničar Kitaibel u svom dnevniku »Diarium itineris croatici 1802« naziv kote 1758 u neku vezu s »Vaganom«. U tom dnevniku je naime spomenut taj vrh kao »Verh visse maloga Vagana«, dok je Babin vrh, t. j. kota 1741 navedena kao »Debelo brdo«, kako to dijelom još i danas čujemo.

Bačića kuk

Doći u dom na Bačića kosi a ne popeti se na Bačića kuk pravi je planinarski grijeh. Kad na putu preko Budakova brda izađeš iz šume, pokažu se njegovi raskidani bijeli kukovi, što su iznikli iz zelenog podnožja kao ogromne latice lopočeva cvijeta na zelenu jezeru. Nehotice staneš, da se diviš iznenađen neobičnom slikom. Rijetki su bregovi, koji se mogu mjeriti s ovim vrhom, što se tiče vidika. Pogledaš li prema Budakovu brdu i Solinama, odmara ti se oko na zelenim pašnjacima i smirenog pučini plavog Jadrana, a svrneš li pogledom na istok, strmenito se ruši okomita stijena prema Dabru. Pogled na uvale dabarske pa na bijele isjeckane i narezuckane šiljke i vrhove Rujičina kuka, Čelinca i Kize, koja se nizom načičkanih tornjeva veže s Bačića kukom, od posebna je čara, dok se u daljini plave vrhovi Srednjeg i Južnog Velebita.

Lagano smo došli šumskom stazom zaokrenuvši zatim u istočnom smjeru između kukova do pod vrh. Odavle se trebalo oprezno penjati. Po strmoj stjeni tražili smo oprimke za ruke i uporišta za noge. No s malo jake volje i to smo prešli. Stigavši na vrh odmah zaboraviš na netom izvršeni napor, tako te obuzme ljepota vidika. U upisnoj knjizi u domu jedan planinar s ponosom ističe, kako mu je, i ako teškom mukom, uspjelo svojih 120 kila dogurati na vrh, ali da taj trud nikada ne će požaliti, tako je bio očaran krasotom razgleda.

Na Bačića kosi

Polovica je kolovoza. Sunce je pripeklo. Mirko već šest dana lomi noge po Velebitu. Dojadiše mu konzerve, salame, varenika i kiselina. Zaželio si je nešto drugo. Osobito bi mu danas prijala janjetina. Već tri dana uzdiše za njom.

Sjedimo tako pred planinarskim domom na Bačića kosi i promatramo bijele kukove povrh Dabara, što ih obasjavaju crvene zrake sunca sa zapada. Kasno je popodne. Utihnuo je vjetar. Svuda mir. Nas trojica: čuvar kuće Božo i nas dva planinara razgovaramo. Raspričao se Božo. Govori tihim glasom, a sav se nekuda zanio:

— Znaš, nema ti ništa bolje nego kiseli kupus i unutra tusta bravetina. Metneš to u kotlić i pristaviš na vatru, a ono sve krklja... Pa ti kupus izvuče iz mesa onu suvišnu mast, a bravetina ti postane slasna. Možeš se najesti dovre — pokaže on rukom ispod brade — nikada ti ne će naškoditi! —

Moj drug Mirko sve guta slinu i na koncu ne može izdržati:

— A bih li ja to sada mogao dobiti? — prekine ga naglo, a oči mu se požudno zakrijese.

— Ali ne sada! Pa to se jede zimi! — odgovori Božo.

Mirko se nekako skupi, kao da ga je tko poklopio, objesi nos i zašuti. A Božo ga u čudu gleda i misli: Šta mu je sad najedamput?

Milkovića kruž

Stoj! Tu je granica! Treba platiti carinu! Daj cigareta! — zakrče nam ženske energično put na stanovima Milkovića. Stanemo u čudu. Prošli smo Velebit sve do Zavižana i svatko nas je susreao lijepo. Ni vuk ni medvjed nije nam priječio puta, a sada nas eto babe napadaju. Pogledam bolje. U kući, pred kojom se zbio ovaj prepad, podvorili su me prošle godine kiselinom. Prepoznali me, pa zato ovaj »hajdučki« napadaj. Razumjeli smo šalu, pa im dадосмо nekoliko cigareta, a za uzvrat one nas počastiše kiselinom.

— Rekli su nam muški — pričaju one sve u šali — da im moramo pribaviti cigareta, ili će biti zlo.

U kratkom razgovoru proboravili smo tude neko vrijeme, a onda krećemo dalje neprestanim usponom kraj Tomljenovića kroz bukovu šumu i izlazimo na košanicu Ripište. Tu je Mirko ostao s uprtnjacama, da se zabavlja sa sadržajem njihovih utroba, dok je njegov drug skrenuo s označenog puta nalijevo uz greben na kratko točilo. S lijeve strane odavle u stijeni zijevaju okrugli otvori špilja. U onoj najbližoj moglo bi se ugodno noćiti — u koliko bi to dakako gospodin Medo dopustio. — Prešavši točilo dolaziš do lijepo izdubenih stepenica sasvim sličnih onima, što ih cepinom sijeku u snijegu i ledu. Po tim se stepenicama gospodski uspinje naš samotni putnik, dok mu nad glavom vrišti jato kričalica, koje se brzo izgubi u hitrom ljetu.

Gola i obla glava Milkovića kruga pruža daleke i prostrane vidike: prema Visočici, Samarima i Šugarskoj dolini. Osobito je lijep pogled na more i Pag, pa prema Siljevačkom brdu i prema ličkoj strani. Od označenog planinarskog puta na Ripištu treba do vrha kojih 20 minuta.

Zapisnik

konstituirajuće skupštine Saveza hrvatskih planinarskih društava u Zagrebu, održane dne 11. prosinca 1939. u prostorijama Hrvatskog planinarskog društva u Zagrebu, Varšavská ulica broj 2-a.

Prisutni:

članovi predsjedništva: Dr. Fran Šuklje, ing. Nikola Matiević, Dušan Jakšić, Dr. ing. Milan Anić, Dr Ante Pandaković i Nikola Pošćić
član tajništva: Alfons Heinz

član nadzornog odbora: Petar Došek

Izaslanici društava:

za Hrvatsko planinarsko društvo Dr Fran Šuklje, Josip Plaček, Mirko Tropan, Stjepan Žulić i Dragutin Malivuk,

za Hrvatsko društvo planinara »Runolist« Anton Horvatić, Milan Lončarić i Artur Škutelj,

za Hrvatski turistički klub »Sljeme« Dr Ante Pandaković, Dušan Jakšić, Viktor Holjac i ing. Božidar Stefanini,

za Društvo planinara u Bosni i Hercegovini Stanko Štambuk.

Predsjeda Dr Fran Šuklje, predsjednik privremenog odbora.

Zapisnik vodi Alfons Heinz, tajnik privremenog odbora.

Početak u 19 sati 45 časaka.

Dnevni red:

1. Pozdrav predsjednika
2. Izbor 2 skrutatora i 2 ovjerovitelja zapisnika te verifikacionog odbora
3. Verifikacija punomoći izaslanika
4. Izvještaj privremene uprave
5. Podjela razrješnice privremenoj upravi:
6. Izbor a) predsjedništva:
 - b) tajništva
 - c) nadzornog odbora
7. Određenje visine članskog doprinosa
8. Određenje mjesta prvog redovitog kongresa
9. Prijedlozi
10. Eventualija.

1. Pozdrav predsjednika.

Predsjednik Dr Šuklje otvara u 19 sati 45 časaka skupštinu i pozdravlja prisutne izaslanike kao i predstavnika redarstvenog ravnateljstva. Obrazlaže za daču našega Saveza. Predlaže, da se pošalju s današnje skupštine brzovjavi pozdravi Dru Vladku Mačku i Dru Ivanu Šubašiću, što skupština prihvata. U dalnjem govoru sjeća se predsjednik podbana Dra Krbeška, koji je aktivni planinar i od kojega svi planinari očekuju, da će podupirati rad planinarskih ustanova.

2. Izbor 2 skrutatora, 2 ovjerovitelja zapisnika i verifikacionog odbora.

Predsjednik Dr Šuklje predlaže, da se izaberu:

za skrutatore Viktor Holjac i Mirko Tropan,

za ovjerovitelje zapisnika Stjepan Žulić i Antun Horvatića

u verifikacioni odbor Josip Plaček, ing. Božidar Stefanini i Artur Škutelj.

Skupština jednoglasno prihvata taj predlog.

Predsjednik Dr Šuklje prekida skupštinu u 20 sati radi verifikacije punomoći te se verifikacioni odbor povlači na rad u posebnu sobu.

U 20 sati 10 časaka vraća se verifikacioni odbor i predsjednik nastavlja skupštinu te se prelazi na daljnju točku:

3. Verifikacija punomoći izaslanika.

U ime verifikacionog odbora čita Artur Škutelj slijedeći

ZAPISNIK VERIFIKACIONOG ODBORA KONSTITUIRAJUĆE SKUPŠTINE HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA OD 11. XII. 1939., koji glasi:

Ovjerovljuju se slijedeće punomoći:

HTK Sljeme Ing. Stefanini Božidar, Viktor Holjac, Jakšić Dušan i Dr Pandaković Ante,

HPD Runolist Horvatić Antun, Lončarić Milan, Škutelj Artur,

HPD Središnja uprava Malivuk Dragutin, Plaček Josip, Dr Šuklje Fran, Žulić Stjepan, Tropan Mirko.

Društvo planinara u Bosni i Hercegovini: verifikacioni odbor predlaže, da se verificira punomoć izaslanika Društva planinara u Bosni i Hercegovini Stanka Štambuka, makar društvo nije na osnovu postojećih pravila izaslanika izabralo na skupštinu, kako je to pismeno ostala društva obavijestilo.

Zagreb, 11. XII. 1939.

Plaček v. r.

A. Škutelj v. r.

Ing. Božidar Stefanini v. r.

Glavna skupština jednoglasno prima izvještaj verifikacionog odbora te se prema tome ovjerovljuju sve predane punomoći, koje su navedene u zapisniku verifikacionog odbora.

Izvorni zapisnik verifikacionog odbora zajedno s punomoćima prilaže se ovom zapisniku.

4. Izvještaj privremene uprave.

Tajnik privremene uprave Alfons Heinz čita slijedeći tajnički izvještaj: Gospodo izaslanici!

Na osnovu zaključka Središnje uprave Hrvatskog planinarskog društva od 30. kolovoza ove godine povedena je bila akcija za osnivanje Saveza hrvatskih planinarskih društava te su se Hrvatsko društvo planinara Runolist u Zagrebu, Hrvatski turistički klub Sljeme u Zagrebu i Društvo planinara u Bosni i Hercegovini u Sarajevu odazvali pozivu Hrvatskog planinarskog društva i dne 14. rujna 1939. održana je osnivačka skupština, na kojoj su određena pravila Saveza i izabrana privremena uprava.

Odlukom Banske vlasti banovine Hrvatske pod br. I. Pov. 34.655.-1939. potvrđena su savezna pravila i time je privremena uprava dovršila svoju zadaću i na današnjoj je skupštini, da izabere prvu redovitu uprave Saveza.

Privremena uprava nije svoj rad ograničila samo na formalnosti oko potvrde pravila, već je uz to povela razne potrebne akcije, koje će redovita uprava samo nastaviti.

Kao tajnik privremene uprave izvijestit ću i o tom radu.

1. Sastav privremene uprave.

Na osnivačkoj skupštini od 14. rujna 1939. izabrana je slijedeća privremena uprava:

predsjednik: Dr Fran Šuklje (HPD)

podpredsjednici: ing. Nikola Matjević (HPD Runolist), Dušan Jakšić (HTK Sljeme), Dr Ivan Subašić (Društvo BH planinara)

tajnik: Alfons Heinz (HPD)

zamjenik tajnika: Eugen Kumičić (HTK Sljeme)

blagajnik: Zvonko Jungwirth (HPD Runolist)

nadzorni odbor: Janko Korotaj (HPD), Petar Došek (HPD Runolist), Lavoslav Steiner (Društvo BH planinara).

Po §-u 25. saveznih pravila izabrala su pojedina društva u predsjedništvo:

Hrvatsko planinarsko društvo u Zagrebu: Dr ing. Milana Aniča

Hrvatsko društvo planinara Runolist u Zagrebu: Nikolu Poščića

Hrvatski turistički klub Sljeme u Zagrebu: Dr Antu Pandakovića i

Društvo planinara u Bosni i Hercegovini u Sarajevu: Stanka Štambuka.

Privremena uprava održala je u naprijed navedenom razdoblju tri sjednice, na kojem su rješavani svi tekući poslovi.

2. Članstvo.

Osnivači su Saveza:

Hrvatsko planinarsko društvo u Zagrebu,

Hrvatsko društvo planinara Runolist u Zagrebu,

Hrvatski turistički klub Sljeme u Zagrebu i

Društvo planinara u Bosni i Hercegovini u Sarajevu.

Prema stanju na 31. prosinca 1938. predstavlja naš Savez 10.585 planinara, od kojih je organizirano:

u Hrvatskom planinarskom društvu	7.875
u Hrvatskom društvu planinara Runolist	1.585
U Hrvatskom turističkom klubu Sljeme	307
u Društvu planinara u Bosni i Hercegovini	818

Pristup u Savez zamolila su slijedeća društva:

Radnička planinarska zajednica u Zagrebu i

Planinarsko-turističko društvo Ozalj u Zagrebu.

Molbe ovih društava predložit će se na rješenje prvom redovitom kongresu Saveza, kako to propisuje § 6. Pravila.

3. Organizacija planinarstva na području banovine Hrvatske.

Privremena uprava podnijela je banu g. dru Ivanu Subašiću i podbanu g. Dru Ivi Krbeku prijedloge glede organizacije planinarstva na području banovine Hrvatske i predložila je da se briga oko planinarstva povjeri onom organu Banske vlasti, kojemu će biti povjerena i skrb za turizam.

4. Upisivanje učenika srednjih škola u planinarska društva.

Privremena uprava zamolila je Bansku vlast, da se ukine odredba, kojom je bilo zabranjeno upisivanje učenika srednjih škola u planinarska društva. Ministarstvo prosvjete je opetovano odbilo takove molbe, ali nadamo se, da će Banska vlast uvidjeti opravdanost našeg prijedloga i spomenutu zabranu ukinuti.

5. Pristojbe na ulaznice.

Predavanja i izložbe planinarskih društava oslobođena su od plaćanja pristojbe iz T br. 99.-a taksene tarife z. o t., ali je potrebno prigodom svake takove

priredbe doprinijeti potvrdu, da je priredba prosvjetnog karaktera. Privremena uprava zamolila je Bansku vlast, da izda takovu općenitu potvrdu za sva savezna društva i za područje čitave Banovine.

Konačno moram spomenuti, da se je savezna poslovница dosada nalazila u prostorijama Hrvatskog planinarskog društva, koje je svoje prostorije stavilo na raspolaganje bez ikakove odštete.

Današnjom skupštinom započinje naš Savez redovitim radom i ovaj prvi izvještaj o radu Saveza završavam sa željom, da Savez časno izvrši veliku zadaću, koja mu je namijenjena.

Glavna skupština prima ovaj izvještaj na znanje.

Izvorni izvještaj prilaže se ovom zapisniku.

Odbornik Nikola Poščić čita umjesto odsutnog blagajnika privremene uprave Zvonka Jungwirtha slijedeći blagajnički izvještaj.

Primitak :

1939. 18. IX. Doprinos Hrv. plan. društva	Din. 300.-
10. X. .. Društva BH planinara	Din. 250.-
10. X. .. HTK Sljeme	Din. 200.-
11. X. .. HPD Runolist	Din. 250.-
	Ukupno Din. 1000.-

Izdatak :

1939 18. IX. biljezi na molbu za potvrdu pravila	Din. 104.-
25. IX. poštarina prema obračunu 7.-
knjiga za urudžbeni zapisnik 30.50
štampilja 30.-
28. IX. vraćeno HPD-u za biljež na prijavu osnivačke skupštine 10.-
10. X. listovni papir i koverte 310.-
poštarina prema obračunu 3.-
natpisna ploča na vrata 180.-
bilježi na 2 molbe Banskoj vlasti 40.-
17. XI. poštarina prema obračunu 29.-
bilježi na molbu prema posebnom obračunu 100.-
17. XI. biljež na molbu upravi policije radi potvrde pravila 10.-
poštarina (Radn. plan. zajednica i Društvo Ozalj) 2.-
Saldo blagajne 144.50
	Ukupno Din. 1000.-

Odbornik Poščić čita u nastavku i bilješku nadzornog odbora na blagajničkom izvještaju koja bilješka glasi:

Pregledano 11. XII. 1939. i sravnjeno s temeljnicama te u redu pronadeno.
Janko Korotaj v. r. Petar Došek v. r.

Izvorni izvještaj prilaže se ovom zapisniku.

Glavna skupština prima blagajnički izvještaj i izvještaj nadzornog odbora bez primjedbe na znanje.

5. Podjela razrješnice privremene uprave.

Predsjednik Dr Fran Šuklje pita, da li se privremenoj upravi daje razrješnica.

Glavna skupština jednoglasno daje razrješnicu privremenoj upravi.

Prije prelaza na slijedeću točku dnevnog reda zaključuje skupština, da i dalje predsjeda Dr Fran Šuklje.

Dr Fran Šuklje predlaže, da se radi sastava kandidacione liste izabere posebni kandidacioni odbor, u koji bi ušao po jedan izaslanik svakog društva. Skupština prihvata taj prijedlog te su izabrani u kandidacioni odbor:

za Hrvatsko planinarsko društvo Josip Plaček,

za Hrvatsko društvo planinara Runolist ing. Nikola Matiević,

za Hrvatski turistički klub Sljeme Dušan Jakšić i

za Društvo planinara u Bosni i Hercegovini Stanko Štambuk.

Predsjednik Dr Fran Šuklje daje članovima kandidacionog odbora upute o sastavu i funkcijama članova predsjedništva, tajništva i nadzornog odbora kao i o sastavu uprave te nakon toga prekida u 20 sati 15 časaka skupštinu.

Kandidacioni odbor povlači se u posebnu sobu na vijećanje.

U 20 sati 45 časaka vraća se kandidacioni odbor i predsjedatelj Dr Fran Šuklje ponovno otvara skupštinu i podjeljuje riječ članu kandidacionog odbora ing. Nikoli Matieviću.

Ing. Nikola Matiević saopćuje, da je kandidacioni odbor sastavio slijedeću listu savezne uprave:

predsjedništvo:

predsjednik Dr Fran Šuklje (HPD)

podpredsjednici ing. Nikola Matiević (HPD Runolist), Dr Ivan Subašić (BH planinari), Josip Plaček (HPD)

tajništvo:

tajnik Stjepan Zulić (HPD)

zamjenik tajnika Anton Horvatić (HPD Runolist)

blagajnik Zvonko Jungwirth (HPD Runolist)

zamjenik blagajnika Artur Skutelj (HPD Runolist)

nadzorni odbor:

predsjednik Drago Malivuk (HPD)

članovi Petar Došek (HPD Runolist), Lavoslav Steiner (BH planinari).

Predsjedatelj Dr Fran Šuklje pita, da li imade još koja druga lista ili da li tko želi šta primjetiti na predloženu listu.

Za riječ se javlja Dušan Jakšić te kaže, da je u kandidacionom odboru izjavio izaslanik Hrvatskog planinarskog društva Josip Plaček, da je potrebno da u upravi Saveza ne bude nitko, kome se ma što može prigovoriti. Smatra, da se ta izjava Josipa Plačeka odnosi na njega. Znade, da Hrvatsko planinarsko društvo imade ogromnu većinu na skupštini i da prema tome može ostalim društvima diktirati, ali ipak želi kazati nekoliko riječi. Planinarskom radu njegovom ne može nitko prigovoriti, jer je uvijek radio kao idealista-planinar i tako će raditi i u buduće. Spominje, da je svojedobno kao član Hrvatskog planinarskog društva predlagao reorganizaciju društva i potrebu samostalne zagrebačke jedinice, ali je taj njegov prijedlog bio osuđivan, a danas je provedena reorganizacija Hrvatskog planinarskog društva i time je njemu dana satisfakcija. Svojedobno je predlagao osnivanje Saveza jugoslavenskih planinarskih društava i radi toga je na njega bila bačena baš sa strane uprave Hrvatskog planinarskog društva, anatema, a kasnije

su ti isti ljudi iz uprave Hrvatskog planinarskog društva osnovali Savez jugoslavenskih planinarskih društava. On da nije osnovao nikada Jugoslavensko planarsko društvo, koje bi sigurno bilo i te kako subvencionirano od oblasti, već je pustio, da bude subvencionirano u prvom redu Hrvatsko planinarsko društvo. Spominje, da je mnogo godina botanizirao — ne kao stručnjak, već kao ljubitelj prirode — a svoj lijepi herbar poklonio je Hrvatskom planinarskom društvu za Hrvatski planinarski muzej. Uvjeren je, da mu kao planinaru ne može nitko prigovoriti, a ako se je došlo do tog, da se uvlači politika, onda ne treba zaboraviti, da je on pristaša Samostalne demokratske stranke a jedini mu je grijeh, što se je kao Srbin rodio i što će kao Srbin umrijeti. — Ponavlja, da njegovom društvu ne preostaje drugo, nego da se pokori većini, ali u ime društva može kazati, da će HTK Sljeme i nadalje ostati konzekventno i da će surađivati kao pravi planinari. On lično pak ponavlja svoje riječi, koje je rekao već jednom drugom zgodom: da se ponosi svojim srpskim podrijetlom i svojom hrvatskom domovinom te time završava svoju izjavu.

Predsjedatelj Dr Fran Šuklje pita, da li se tko javlja za riječ i da li imade kakav prijedlog glede liste.

Nitko se ne javlja za riječ.

Predsjedatelj Dr Fran Šuklje stavlja na glasanje listu, koju je u ime kandidacionog odbora predložio ing. Nikola Matiević.

Per acclamationem primljena je predložena lista te predsjedatelj Dr. Fran Šuklje izjavljuje, da je izabrana slijedeća uprava Saveza hrvatskih planinarskih društava:

predsjedništvo:

predsjednik Dr Fran Šuklje (HPD)

podpredsjednici ing. Nikola Matiević (HPD Runolist), Dr Ivan Subašić (Društvo planinara u BH), Josip Plaček (HPD)

tajništvo:

tajnik Stjepan Žulić (HPD)

zamjenik tajnika Anton Horvatić (HPD Runolist)

blagajnik Zvonko Jungwirth (HPD Runolist)

zamjenik blagajnika Artur Skutelj (HPD Runolist)

nadzorni odbor:

predsjednik Drago Malivuk (HPD)

članovi Petar Došek (HPD Runolist), Lavoslav Steiner (Društvo planinara u B. H.).

Izabrani predsjednik Dr Fran Šuklje zahvaljuje na povjerenu i nada se, da će uspjeh Saveza biti potpun uz suradnju izabranih danas odbornika.

7. Određenje visine članskog doprinosa.

Predsjednik Dr Fran Šuklje iznaša prijedlog privremene uprave, da članarina za 1940. bude dinar 1.— po članu i to prema brojnom stanju na 31. prosinca 1939., a u tome je sadržana i članarina za zajednički Savez, odn. Zajednicu.

Glavna skupština prima taj prijedlog.

Dr Fran Šuklje upućuje izaslanike društava, da je potrebno da do dalnjega lijepe markice zajedničkog Saveza a obračunat će se naknadno.

Josip Plaček pita što je s članarinom za 1939. godinu.

Tajnik privremene uprave Heinz upućuje, da to nema nikakove veze s našim Savezom, jer je članarina za 1939. već plaćena zajedničkom Savezu, a danas doneseni zaključak odnosi se na članarinu za 1940. godinu, koja se samo ustanavljuje po broju članova na 31. prosinca 1939.

8. Određenje mesta prvog redovitog kongresa.

Predsjednik Dr Fran Šuklje iznaša prijedlog privremene uprave, da se prvi redoviti kongres Saveza održi u Zagrebu.

Glavna skupština prima taj prijedlog.

9. Prijedlozi.

Predsjednik Dr Fran Šuklje saopćuje da nije stigao ni jedan prijedlog.

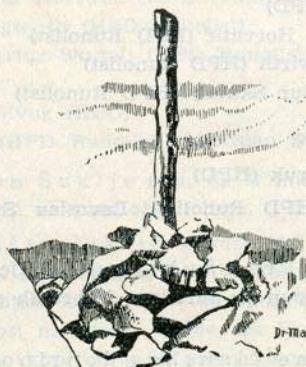
10. Eventualija.

Za riječ se javlja izaslanik HPD-a Josip Plaček, koji pita, šta će biti s raznim manjim planinarskim društvima, koja žele pristupiti u Savez, a napose s društvima, koja su osnovana na klasnim principima. Drži, da se takova društva ne mogu primiti u Savez.

Povodom toga čita tajnik privremene uprave Heinz ustanovu §-a 6. saveznih pravila, po kojoj je točno određeno, koja se društva i na koji način mogu primiti u Savez.

Nitko se više ne javlja za riječ.

Predsjednik Dr Fran Šuklje pozdravlja još jednom sve prisutne i zaključuje skupštinu u 21 sat.

Dr Ma

5 puta povećano

izgleda zrno Kneippove sladne kave ovako. Vidi se jasno svjetlučava pržena sladna jezgra. Takovu jezgru ima svako zrno

Kneippove SLADNE KAVE

Božić u Matici H. P. D-a. Nekoliko dana prije božićnih blagdana bilo je u našim prostorijama neobično veselo i živo. Pa kako i ne bi bilo, kad je eto pred vratima najveći naš katolički praznik — Božić! Svak se tome raduje, veseli i sprema, i voli da o njemu govori. Tako je bilo i u veče 22. XII. Razgovor se je vodio naravno opet o božićnim praznicima, kako i gdje ćemo ih provesti. Izbor je bio dosta težak, a to radi toga, jer je manjkao — snijeg. I u takvom je eto razgovoru pao sa strane druga Bumbe prijedlog, da se nabavi za našu člansku sobu jedan bor, da ga okitimo te da dočekamo svi skupa Badnjak. Taj je prijedlog od prisutnih bio odmah prihvaćen, a najbolji dokaz za to bio je iznos od din 120.—, koji je sakupljen od prisutnih za nabavu bora i božićnog nakita. Odlučeno je, da se bor okiti dan prije Badnjaka, kako bi svaki na sam dan Badnjaka bio sloboden, da ga dočeka kod svoje kuće u krugu svoje obitelji. Tako je eto uveče 23. XII. osvanuo u članskoj sobi veliki i ukusno okičeni bor. Svjetlo je ugašeno, svjećice su napaljene pa se bor sjaji i u blještavom i titravom svjetlu malenih svjećica, dok se iz grla prisutnih članica i članova razlijegala poznata narodna pjesma: »Narodil nam se Kralj nebeski«. To je eto prvi slučaj, da je članstvo dočekalo Badnjak u društvenim prostorijama, što će

svima prisutnima ostati u lijepoj uspomeni. Tom su prilikom naši agilni omladinci uredili u sobi i mali »buffet«, koji je dobro radio, a uz to smo imali glazbu za ples, pa smo eto tako proveli Badnjak prvi puta zajedno u Društvu, a nadamo se, da će odsad biti i u buduće tako, ne samo kod ove, nego i kod svih ostalih priredaba Matice našega društva. **S. P.**

Godišnji sastanak Ski odsjeka Matice H. P. Da. Ski odsjek Matice održao je dne 10. XI. 1939. god. XII. redoviti glavni godišnji sastanak u društvenim prostorijama Varšavska ul. 2a. Prisutno je bilo 27, dok je pravo glasa imalo 45 članova. Sastanak je otvorio pročelnik odsjeka drug Marijan Dragman, koji je pozdravio sve prisutne članove i članice, a naročito delegata Matice, podpredsjednika g. dr. Franu Šukljea. Nato se je prešlo na čitanje izvještaja tajnika, blagajnika, knjižničara, oružara i nadzor, odbora, koji su uz neke primjedbe primljeni. Starom upravnom i nadzornom odboru data je razrešnica, te se je prešlo na biranje novog upravnog i nadzornog odbora, kod čeg se prisutni nisu mogli u potpunosti složiti, a pošto je i vrijeme bilo poodmaklo, odlučeno je da se sastanak nastavi za nekoliko dana. U nastavku glav. godišnjeg sastanka S. O. od 20. XI. 1939. izabran je upravni i nadzorni odbor, koji se je konstituirao kako slijedi: Pročelnik:

Posjetite naše planine i zimi!

ing. Zvonimir Badovinac, zamjenik: Žoža Grubanović, tajnik I.: Stjepan Piljek, tajnik II.: Emil Laszowsky, blagajnik: Josip Major, oružar: Josip Mesarić, knjižničar: Štef Žulić, odbornik Marijan Dragman i nadzorni odbor: Viktor Mlinarić, Ivan Rukavina, Slavo Brezovečki. Novo izabrani od-

bor S. O. primio se je odmah intenzivno posla oko što bolje organizacije, pa je poslije održanog glavnog godišnjeg sastanka pristupilo više novih članova, sve dobrih i aktivnih skijaša. Mnogo važnosti obratio je novi upravni odbor S. O. na članove natjecatelje i na svoju omladinu, tako da će S. O. imati kroz godinu dvije lijepi broj natjecatelja. **S. P.**

Planinari,

posjećujte naše planinarske domove!

SADRŽAJ: Poziv na suradnju. — Dr. Haramustek: Nezgode kod skijanja i prva pomoć, str. 2. — Marion Vl.: Ljepote Bijelih stijena (sa 8 slika), str. 7. — Flašar I.: U južnim Kamniškim Alpama, str. 14. — Tomičić dr. M.: Da li su velebitske kote 1758 i 1741 na specijalnoj karti označene ispravnim nazivom i visinom?, str. 17. — Mlinarić V.: S Velebita (Utisci i dojmovi), str. 24. — Zapisnik konstituirajuće skupštine Saveza hrv. planinarskih društava, str. 26.

»Hrvatski Planinar« izlazi 12 puta na godinu i to u prvoj polovici mjeseca. Pretplata stoji godišnje: za društvene članove Din. 50.— (daci i naučnici plaćaju Din. 40.—), za nečlanove Din. 60.—; za inozemstvo Din. 70.—. Pojedini broj stoji Din. 5.—. Pretplatu, oglase i reklamacije prima HPD Središnjica u Zagrebu, Varšavska ulica 2a. — Odgovorni urednik: Ivan Rengjeo, Križanićeva ulica 4a. — Rukopisi se šalju na urednika. — Izdavač: »Hrvatsko planinarsko društvo« u Zagrebu. — Tiskar »Tipografije« d. d., Zagreb, Preobraženska 6. — Za tiskaru odgovara Ivan Ivanković, Selska cesta 47.

CERTO KAMERE

ZA SVE I SVAKOGA

Osvjedočite se bezobveznim pregledom kod stručne tvrtke

GRIESBACH I KNAUS FOTO VELETRGOVINA

ZAGREB, Juriscićeva ul. 1.

Zatražite besplatni veliki cjenik foto-aparata i pribora.

Planinari sa Iskaznicom 10% popusta.

CONTINENTAL

Pisači i računski strojevi raznih modela su vodeća kvalitetna i renomirana svjetska marka.

AMERICAN

KONDOR

COMPANY

TEL. 35-05. — ZAGREB — ILICA 18.

PLANINARI !

Kupujte sve Vaše planinarske i turističke potrebštine kod tt.

JESENSKY - TURK

JURISIĆEVA UL. 1.

jer je roba najbolja, cijene jeftine, solidna podvorba.

SKI ODIJELA OD DIN 280.— DALJE!

Pošaljite što prije

preplatu za

»Hrvatski planinar«

